
”SIINÄ TULEE SEMMONEN RAIKAS TUULAHDUS OMASTA TYÖSTÄ”

Työelämäedustajien kokemuksia
ohjaustoiminnan koulutusohjelman opinnäytetöistä

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Lahdensivu 18.3.2010

Sari Rekilä

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma
Hämeenlinna

Työn nimi ”Siinä tulee semmonen raikas tuulahdus omasta työstä”—
Työelämäedustajien kokemuksia
ohjaustoiminnan koulutusohjelman opinnäytetöistä

Tekijä Sari Rekilä

Ohjaava opettaja Paula Rantamaa

Hyväksytty _____ . _____ .20 _____

Hyväksyjä

LAHDENSIVU

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Tekijä	Sari Rekilä	Vuosi 2010
Työn nimi	Työelämäedustajien kokemuksia ohjaustoiminnan koulutusohjelman opinnäytetöistä	

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö lähti liikkeelle ohjaustoiminnan koulutusohjelman tarpeesta tietää, onko tehdyistä opinnäytetöistä pidempiaikaista hyötyä työelämälle. Lähtökohtana oli viisi ohjaustoiminnan vanhustyöhön keskittynyttä opinnäytetyötä. Tavoitteena oli selvittää, millaista hyötyä ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa tehdyistä opinnäytetöistä on ollut niissä mukana olleille työelämäyhteisöille.

Aineisto kerättiin puolistrukturoidulla haastattelulla neljältä hämeenlinnalaiselta työelämäedustajalta, jotka olivat toimineet ohjaustoiminnan opinnäytetyön ohjaajana vuosina 2004—2009. Aineisto analysoitiin koodaamalla ja teemoittelemalla.

Opinnäytetyön taustaksi perehdyttiin teoriaan ammattikorkeakoulun historiasta, opinnäytetyöstä, verkostoitumisesta sekä kumppanuudesta. Lisäksi teoria käsitteli vanhustyötä ja kulttuurista virkistystoimintaa, jotka yhdistivät tutkimuksen lähtökohtana olleita opinnäytetöitä.

Tuloksena voidaan esittää, että opinnäytetöistä on ollut työelämälle monenlaista hyötyä. Opinnäytetyöt ovat tuottaneet tietoa ja materiaalia, joita on hyödynnetty työpaikalla. Lisäksi opinnäytetöiden sekä niiden tekijöiden on koettu tuovan virkistystä työelämäedustajien arkeen ja heidän työnsä on tullut näkyväksi niiden kautta. Opinnäytetöiden sisällä toteutetuilla toiminnallisilla osuuksilla on ollut positiivisia vaikutuksia myös asiakkaisiin.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskohde oli hämeenlinnalaiset työelämäedustajat. Pohdinnassa esitettiin ehdotus jatkotutkimuksesta, jossa työelämäedustajien kokemuksia ohjaustoiminnan opinnäytetöiden suhteen voisi selvittää myös muualla Suomessa.

Avainsanat ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö, työelämä, kumppanuus

Sivut 31 s. + liitteet 3 s.

LAHDENSIVU

Degree Programme in Crafts and Recreation

Author

Sari Rekilä

Year 2010

Subject of Bachelor's thesis

Working-life Representatives' Experiences about the Bachelor's Theses in the Degree Programme in Crafts and Recreation

---

ABSTRACT

The thesis was commissioned by the Degree Programme in Crafts and Recreation at HAMK University of Applied Sciences and the aim was to find out if the theses made in the degree programme offered any long-term benefits for the working-life. The starting point was five theses previously made in the Degree Programme in Crafts and Recreation. These theses were made in the field of elderly care. The aim was to find out what kind of benefits the theses had offered to the working-life partners that had participated in the process.

The data was collected by half-structured interviews conducted with four representatives from the working-life in Hämeenlinna. They had been tutoring the students during 2004—2009. The collected data was analyzed by using codes and themes.

The theoretical frame of the thesis introduces some history of the university of applied sciences, theory underlying the Bachelor's Thesis, networking and partnership. In addition, the theoretical frame discusses work with the aged and cultural recreation activities - common factors in all the Bachelor's Theses in question.

Based on the research it can be stated that the Bachelor's Theses have provided many benefits for the working-life. They have produced information and material that have been utilised in the workplaces. In addition to that, the theses and the students have invigorated the everyday life of the tutors and made their work visible. The activities carried out in conjunction with the theses have also had positive influences on the clients.

The research subjects in this thesis were representatives from the working-life in Hämeenlinna. A suggestion for further study in the degree programme in Crafts and Recreation could be to explore the experiences of working-life partners even in other parts of Finland.

Keywords university of applied sciences, Bachelor's Thesis, working-life, partnership

Pages 31 p. + appendices 3 p.

SISÄLLYS

1 OPINNÄYTETÖISTÄ HYÖTYÄ VAI HYLLYN TÄYTETTÄ?.....	1
2 OPINNÄYTETYÖT JA TYÖELÄMÄ TUTKIMUSKOHTENA.....	2
2.1 Aiheen valinta.....	2
2.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	3
2.3 Rajaus.....	3
2.4 Ohjaustoiminnan opinnäytetyöt aineistona.....	4
2.4.1 Vanhustyö.....	5
2.4.2 Kulttuurinen virkistystoiminta.....	6
3 OPINNÄYTETYÖ VERKOSTOITUVASSA AMMATTIKORKEAKOULUSSA.....	7
3.1 Ammattikorkeakoulut vastaamaan työelämän vaatimuksiin.....	7
3.2 Ohjaustoiminnan koulutusohjelma.....	8
3.3 Opinnäytetyö opiskelijan, opettajan ja työelämän yhteistyönä.....	9
3.4 Ammattikorkeakoulu ja työelämä verkostokumppaneina.....	10
3.5 Työelämäedustaja vai työelämäohjaaja?.....	12
4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	13
4.1 Puolistrukturoitu haastattelu aineiston keruussa	13
4.2 Aineiston litterointi ja analysointi.....	14
5 TUTKIMUSTULOKSET.....	15
5.1 Opinnäytetyöprosessin kulkuun vaikuttavat tekijät.....	15
5.2 Yhteistyön merkitys ja muodot.....	17
5.3 Ammattikorkeakoulun opinnäytetyön edellytyksiä.....	18
5.4 Opinnäytetöiden vaikuttavuus.....	19
6 TUTKIMUSTULOSTEN YHTEENVETO.....	21
6.1 ”Se on siis ylimääräinen ilo aina se vuorovaikutus opiskelijan kanssa”.....	21
6.2 ”Lopputuloks on kauheen hyvä silloin kun ne tarpeet kohtaa”.....	23
6.3 Tutkimuksen luotettavuus	25
7 POHDINTA.....	26
LÄHTEET.....	28

- Liite 1 Haastattelurunko
Liite 2 Näyte koodatusta aineistosta

1 OPINNÄYTETÖISTÄ HYÖTYÄ VAI HYLLYN TÄYTETTÄ?

Opinnäytetöitä tehdään ammattikorkeakouluissa vuosittain peräti 21 000 kappaletta. Yhä useammin opinnäytetyö tehdään yhteistyössä työelämän kanssa ja tätä korostetaan ammattikorkeakouluissa. (Opinnäytetyön laadun tekijät ammattikorkeakoulussa 2006, 3.) Kaiken lähtökohdiana on ammattikorkeakoululaki (351/2003 4 & 5 §), jonka mukaan ammattikorkeakoulun tulee vastata työelämän vaatimuksiin koulutuksessa sekä tutkimus- ja kehitystyössä ja tehdä yhteistyötä sen kanssa. Yhtenä tärkeänä linkkinä työelämään on opinnäytetyö, jonka opiskelija tekee opintojensa loppuvaiheessa.

Maljojen (2006) mukaan opinnäytetöiden roolia ammattikorkeakoulujen ja työelämän välisessä yhteistyössä ei ole korostettu tarpeeksi. Yhä yleisempää on, että opinnäytetyö tehdään työelämälähtöisesti ja tämä kertoo niiden vaikuttavuudesta ja merkityksellisyydestä ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyössä. Siksi olisikin tärkeää, että molemmat tahot panostaisivat edelleen yhteistyöhön opinnäytetyön saralla. Kohottamalla opinnäytetöiden laatua, voivat molemmat osapuolet saada yhä enemmän lisäarvoa ja hyötyä niiden kautta.

Opinnäytetöihin latautuu odotuksia kolmelta suunnalta. Opiskelijalle opinnäytetyön tekemisen pitäisi opettaa taitoa soveltaa omia tietojaan, kehittää asiantuntemusta sekä lähentää häntä työelämän kanssa. Ammattikorkeakoulujen odotetaan vastaavan työelämän tarpeisiin, sillä se on ammattikorkeakoulujen perustamisen lähtökohhta ja myös tuloksellisuuden mittari. Työelämä odottaa luonnollisesti saavansa jotain vaihdossa ottaessaan opiskelijan työyhteisöön tutustumaan työelämään ja toteuttamaan opinnäytetyönsä. Mutta mitä työelämä opinnäytetöiltä sitten odottaa ja ovatko he saaneet opinnäytetöiltä haluamiaan asioita?

Vastausta edellä esitettyyn kysymykseen on etsitty ainakin liiketalouden, tekniikan, sosiaali- ja terveysalan sekä kulttuurialaltakin muotoilun opinnäytetöiden kautta. Ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa tehtyjen opinnäytetöiden hyödyistä ja jatkokäytöstä työelämässä sen sijaan ei ole olemassa tietoa. Paitsi tietenkin niillä työelämäyhteyksillä, joihin on viimeisen kymmenen vuoden aikana ohjaustoiminnan opiskelija tehnyt opinnäytetyön.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä hyötyä ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa tehdyistä opinnäytetöistä on ollut työelämälle. Tätä selvitettiin neljältä hämeenlinnalaiselta työelämäedustajalta, jotka olivat toimineet ohjaustoiminnan opinnäytetyön ohjaajana vuosina 2004—2009. Lähtökohdiana haastateltavien valinnalle oli viisi ohjaustoiminnan opinnäytetöistä valitsemaani työtä, jotka oli tehty vanhustyöhön. Aineisto kerättiin puolistrukturoidulla haastattelulla ja analysoitiin koodaamalla ja teemoittelemalla.

2 OPINNÄYTETYÖT JA TYÖELÄMÄ TUTKIMUSKOhteena

Tässä luvussa kerron, miten kyseiseen aiheeseen päädyttiin sekä esittelen tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Tutkimuksen rajauksessa kerron siitä, miten päädyin valitsemaan ohjaustoiminnan opinnäytetöistä juuri ne viisi opinnäytetyötä, joita olen käyttänyt aineistona. Kerron myös tarkemmin kyseisistä opinnäytetöistä sekä vanhustyöstä ja kulttuurisesta virkistystoiminnasta, mitkä ovat yhdistäviä tekijöitä aineistonani oleville opinnäytetoille.

2.1 Aiheen valinta

Ulla Numminen (1995, 120) on todennut ammattikorkeakoulu-uudistuksen alkumetreillä, että lause ”Ammatillisen koulutuksen tulee vastata työelämän vaatimuksiin” on kulunut, koska harvoin kuitenkaan mietitään mitä se oikeasti sisältää. Mikä on se työelämä, mistä puhutaan ja mitä ovat ne vaatimukset, joihin halutaan vastata? Ammattikorkeakoulujen perustamisesta lähtien opinnäytetyötä kohtaan on oltu kriittisiä ja sen vuoksi se onkin ollut alusta asti kehittämisen kohteena (Isohanni & Toljamo 2005).

Vuosina 2004—2006 toteutettiin laaja Opetusministeriön rahoittama hanke, jossa olivat mukana lähes kaikki senhetkiset ammattikorkeakoulut. Hankkeen tavoitteena oli ammattikorkeakoulun opinnäytetyön kehittäminen ja tunnettuuden parantaminen sekä yleisesti verkostoitumisen ja keskustelun lisääminen valtakunnallisella tasolla. Sen pohjalta laadittiin laatusuosituksen, joilla pyritään yhdenmukaiseen opinnäytetyöprosessiin eri ammattikorkeakouluissa. Lisäksi tavoitteena oli opinnäytetyökulttuurin vahvistaminen. (Opinnäytetyön laadun tekijät ammattikorkeakoulussa 2006, 3.) Työelämän tarpeita on myös kartoitettu suoraan työelämän edustajilta joidenkin tutkimusten osalta. Kerron näistä tutkimuksista tarkemmin luvussa 3.3. Ohjaustoiminnan koulutusohjelma on toiminut Hämeen ammattikorkeakoulussa kymmenen vuotta ja sinä aikana opinnäytetöitä on ehditty tehdä lähes 200. Ohjaustoiminnan koulutusohjelma on hyvin omaleimainen, sillä se on ainoa, joka tarjoaa Suomessa kulttuurialan ohjaajien korkeakouluopetusta. Tämänkin vuoksi oli tärkeää kartoittaa juuri kyseisen alan työelämäedustajien mielipiteitä, sillä uskoisin niiden poikkeavan jonkin verran esimerkiksi insinööriopiskelijoiden opinnäytetöistä.

Tämä opinnäytetyö lähti liikkeelle ohjaustoiminnan koulutusohjelman tarpeesta tietää, miten tehdyt opinnäytetyöt vastaavat työelämän tarpeita ja onko niistä pidempiaikaista hyötyä työelämälle. Opinnäytetyön lähtökohdat nousevat esiin myös HAMK:in laatimassa strategiassa, jonka lähtökohdaksi on toiminnan kehittäminen, laajentaminen ja muokkaaminen. Strategiassa mainitaan erityisenä kehittämisen kohteena työelämäyhteyksien kanssa käytävä vuoropuhelu. (HAMK strategia 2015).

2.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä hyötyä ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa tehdyistä opinnäytetöistä on ollut paikalliselle työelämälle ja millaisia toiveita heillä on opinnäytetöiden suhteen. Työssä tarkasteltiin siis ohjaustoiminnan koulutusohjelman ja paikallisten työelämäedustajien välisiä suhteita. Tavoitteena oli saada tietoa, jota voidaan myöhemmin käyttää hyväksi ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa, jotta opinnäytetyöt vastaisivat entistä paremmin työelämän tarpeita.

Pääkysymys:

- Millaista hyötyä ohjaustoiminnan koulutusohjelman opinnäytetöistä on ollut työelämälle?

Alakysymykset:

- Miten opinnäytetyön avulla voi edistää koulutusohjelman ja työelämän välistä yhteistyötä?
- Millainen opinnäytetyöprosessi tukee opinnäytetyön hyödynnettävyyttä?
- Millaisia toiveita työelämäedustajilla on opinnäytetöiden suhteen?

2.3 Rajaus

Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan harkinnanvaraisesta otannasta, kun tutkija määrittelee aineiston ja tutkittavien valinnan kriteerit (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Opinnäytetöiden valintaa rajasivat monet tekijät. Ensinnäkin opinnäytetöiden tuli olla hankkeistettuja. Opinnäytetyö on hankkeistettu eli työelämälähtöinen, mikäli työelämä maksaa työn tekemisestä, sille on nimetty työelämän edustaja ohjaajaksi tai työyhteisö aikoo käyttää työn tuloksia toiminnassaan (Opinnäytetyöopas 2009, 2—3.) Myös HAMK voi toimia toimeksiantajana opinnäytetyössä. Tällaiset opinnäytetyöt suljin kuitenkin kokonaan pois, sillä tarkoitus oli tutkia nimenomaan työelämäedustajien näkemyksiä opinnäytetöistä. Toinen opinnäytetöiden valintaa rajaava tekijä oli aihealue. Ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa opinnäytetöitä on tehty monelle kohderyhmälle, mutta kuitenkin selkeä enemmistö vanhustyöhön. Valitsin siis opinnäytetyöt tältä alueelta, koska tällöin valinnanvaraa oli eniten. Myös oma mielenkiintoni vaikutti tähän valintaan. Kolmas kriteeri oli toimeksiantajien maantieteellinen sijainti. Jotta pystyin toteuttamaan haastattelut, valitsin alueeksi Hämeenlinnan seudun. Opinnäytetöitä on tehty ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa pitkin Suomea, joten näiden työelämäedustajien haastattelemisen olisi voinut olla haasteellisempaa. Hämeenlinnalaisten toimeksiantajien valinta oli perusteltua myös siksi, että ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulun tulisi tehdä yhteistyötä nimenomaan oman alueensa työelämän kanssa (Ammattikorkeakoululaki 351/2003 5 §).

Opinnäytetyöni aineistoksi rajautui viisi Ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa tehtyä opinnäytetyötä. Opinnäytetöistä kahdella oli sama työelämäyhteys, joten haastateltavakseni sain neljä työelämäedustajaa, jotka olivat olleet mukana kyseisissä opinnäytetöissä työelämäohjaajina. Jo ennen opinnäytetöiden valintaa olin päättänyt, että neljä haastateltavaa olisi sopiva määrä opinnäytetyöhöni. Näin aineisto ei paisuisi liian suureksi opinnäytetyöhön varattuun tuntimäärään nähden. Laadulliselle tutkimukselle onkin tyypillistä, että tapausmäärä ei kasva kovin suureksi. Sen tarkoituksena ei olekaan tilastollinen yleistäminen vaan ennemminkin pyrkimys kyseessä olevan ilmiön kuvaamiseen ja ymmärtämiseen. (Eskola & Suoranta 1999, 61.)

2.4 Ohjaustoiminnan opinnäytetyöt aineistona

Edellisessä luvussa kerroin, miten päädyin valitsemaan viisi ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa tehtyä opinnäytetyötä tutkimukseni aineistoksi. Tässä luvussa kerron, mitä nämä opinnäytetyöt ovat sekä mitä niiden sisällä on tapahtunut.

Heidi Eronen toteutti opinnäytetyönsä toiminnallisen osan Kanta-Hämeen Muistiyhdistyksen vertaistukiryhmä Virkussa. Opinnäytetyö on nimeltään *Kuvan käyttö muistiyhdistyksen vertaistukiryhmän toimintamuotona* ja se valmistui vuonna 2009. Opinnäytetyössään Eronen toteutti neljä ohjaustuokiota muistisairaille vanhuksille ja heidän omaishoitajilleen. Ohjauksissa hän käytti kuvaa välineenä käsitellen eri teemoja. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten kuvan tekeminen menetelmänä soveltuu vertaistukiryhmän toimintamuodoksi. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelun avulla osalta ryhmään osallistuneista. Tutkimustuloksista selvisi, että kuvan käyttö soveltuu hyvin vertaistukiryhmän toimintaan. Ryhmässä osallistujat saivat jakaa ajatuksiaan ja kokivat saavansa myös toisiltaan vertaistukea. Opinnäytetyön työelämäohjaaja oli projektivastaava Pirkko Lehtonen, jota haastattelin tätä opinnäytetyötä varten.

Hanna Lehrbäckin opinnäytetyö *Kuin olisi vanhana leikkinyt - Ikääntyvien kokemuksia muistorasiatyöskentelystä* valmistui vuonna 2008. Tässä opinnäytetyössä työelämäyhteytenä oli Voutilan palvelukeskus ja sen työelämäohjaajana toiminnanohjaaja Sari Uotila. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus sisälsi muistorasiaprojektin toteutuksen vanhusryhmälle. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mikä muistorasiatyöskentelyssä on hyvää ja miksi se sopii vanhuksille sekä mikä merkitys sillä on heille. Vastaukset näihin kysymyksiin saatiin haastattelemalla teemahaastattelua käyttäen osaa ryhmään osallistuneista. Tutkimustulosten perusteella muistorasiatyöskentely oli osallistujille merkityksellistä ja toimiva muistelutyylin muoto vanhustyössä.

Jaana Rusasen opinnäytetyön *Värien hyödyntäminen vanhusten luovan viriketoiminnan edistämiseksi* (2009) työelämäyhteytenä toimi Päiväkeskus Päivänkaari. Työelämäohjaaja opinnäytetyössä oli päiväkeskusohjaaja Vuokko Syväntö. Opinnäytetyö oli tutkimuksellinen ja siinä toteutettiin neljä yksilöhaastattelua, joiden avulla pyrittiin

selvittämään, miten väreillä voidaan edistää luovuutta vanhusten viriketoiminnassa. Tutkimuksessa saatiin selville, että värit toimivat oikein käytettyinä ohjaajan työkaluina luovassa toiminnassa ja sen lisäksi niillä on positiivinen vaikutus vanhusten hyvinvointiin.

Risto Myllyllän opinnäytetyön *Muistiin kirjoitettu - Elämäkerrallisen muistelumenetelmän kehittäminen* (2008) työelämäyhteytenä oli Hämeenlinnan seudun vanhustyön kehittämissyksikköhanke Vankkuri. Hankkeen tavoitteena oli muun muassa lisätä vanhustyön henkilöstön osaamista sekä saada tutkimus osaksi vanhustyön kehittämistä. Opinnäytetyöhön osallistui kaksi Päiväkeskus Päivänkaaren asiakasta, joten myös Päivänkaari toimi sen työelämäyhteytenä. Sieltä opinnäytetyölle oli nimetty ohjaajaksi päiväkeskusohjaaja Vuokko Syväntö. Myllyllän työn tavoitteena oli kehittää menetelmä, jossa vanhuksen muistot voidaan kirjata muistiin. Opinnäytetyö sisälsi sekä tutkimusta että kehitystyötä. Sen aikana tuotettiin materiaalia, jota sitten testattiin asiakkaiden kanssa. Opinnäytetyön aikana saadut kokemukset muistelumenetelmästä vahvistivat muistelun tärkeyttä. Muistojen kirjaaminen oli monella tavalla merkittävää sekä kertojalle että lähipiirille. Koska Vuokko Syväntö oli toiminut sekä Rusasen että Myllyllän opinnäytetöiden työelämäohjaajana, haastattelin häntä molempiin opinnäytetöihin liittyen.

Eevi-Mari Rantasen opinnäytetyö *Kuin kuvastimeen katson - Taidekirja ja opas vanhainkodin vuodeosastolle Koivupirttiin* valmistui jo vuonna 2004. Sen työelämäyhteytenä oli Hämeenlinnan taidemuseo ja työelämäohjaajana amanuenssi Päivi Viherluoto. Opinnäytetyön lähtökohtana oli aiemmin toteutettu taidehetki-projekti vanhainkodin vuodeosastolla. Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella taidekirja ja opas ja siinä käytettiin hyväksi aiemmin projektista saatuja tuloksia. Sen lisäksi opinnäytetyössä haastateltiin hoitajia ja omaisia, jotta saatiin toteutettua käyttäjien tarpeita vastaava kokonaisuus. Taidekirjaa myös testattiin järjestämällä kahdelle vanhukselle taidehetkiä. Tuloksena todettiin taidekirjan ja oppaan toimivan hyvin muistojen ja keskustelun herättäjänä ja pohjana runojen ja tarinoiden kirjoittamiselle.

Aineistoksi valitsemiani opinnäytetöitä yhdistää sekä vanhustyö toimialana että kulttuurinen virkistystoiminta, joten avaan näitä kokonaisuuksia seuraavissa alaluvuissa.

2.4.1 Vanhustyö

Vanhustyöstä puhuttaessa tarkoitetaan toimintaa vanhusten parissa niin arkielämässä kuin erilaisissa organisaatioissa. Sen tavoitteena on lisätä vanhuksen hyvinvointia, elämänlaatua ja elämänhallintaa sekä mahdollistaa mielekäs toiminta ja osallisuus. Vanhustyön luonne voi olla työntekijän koulutuksesta ja vanhuksen elämäntilanteesta riippuen hoitoa tai huolenpitoa, kuntoutusta tai elämän tukemista. Hyvinvoinnilla tarkoitetaan perushoidon toteutumista, asumisolojen ja elintason ylläpitämistä sekä suoriutumista päivittäisissä toimissa. Elämänlaadulla taas tarkoitetaan sitä, onko vanhus tyytyväinen vai tyytymätön

elämäntilanteeseensa. Siihen voidaan vaikuttaa vanhustyön avulla sosiaalisten kontaktien ylläpidolla ja mielekkään tekemisen tarjoamisella. (Koskinen, Aalto, Hakonen & Päivärinta 1998, 55—57.)

Ikäihmisten palvelujen laatusuositus (2008, 31) painottaa asiakaslähtöisyyttä vanhusten hyvässä hoidossa. Siinä otetaan huomioon asiakkaan voimavarat ja tarpeet, joiden pohjalta toteutetaan toimintakykyä ylläpitävää ja kuntouttavaa toimintaa. Tärkeää on, että hoito perustuu toimintakykyä ja kuntoutumista edistävään työotteeseen, mikä tarkoittaa vanhuksen omien voimavarojen ja omatoimisuuden tukemista.

Rowe ja Kahn (1987) ovat luoneet käsitteen *onnistuva vanheneminen* (Heikkinen 2008, 404). Heidän mukaansa onnistuva vanheneminen voidaan jakaa kolmeen alueeseen. Nämä ovat sairauksien ja toiminnanvajauksien vähäisyys, hyvä kognitiivinen ja fyysinen toimintakyky sekä aktiivinen ote elämään. Tämä kuvaus vanhenemisestä on toisaalta kovin optimistinen, kun ajatellaan esimerkiksi erilaisten sairauksien yleisyyttä vanhuksilla. Toisaalta sitä voidaan ajatella ihanteellisena tilanteena, jonka mahdollistamiseen tulisi pyrkiä vanhustyössä. (Heikkinen 2008, 404—405.)

2.4.2 Kulttuurinen virkistystoiminta

Vanhusten kuntoutukseen panostaminen kannattaa, koska se tukee heidän mahdollisuuksiaan elää itsenäistä elämää ja toimia yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä. Harrastus-, virkistys- ja kuntoutustoiminta ylläpitää ikääntyneen sosiaalisia verkostoja ja tukee hänen osallisuuttaan sekä mahdollistaa mielekkään tekemisen. (Ikäihmisten palvelujen laatusuositus, 2008, 22.)

Myös Isto Ruoppila (2003, 132—147) mainitsee erilaiset harrastusaktiviteetit toimintakyvyn tukena. Hänen mukaansa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukemista ei voida ajatella vain yksittäisinä toimintoina. Käytännössä ne limittyvätkin toiminnassa siten, että esimerkiksi psyykkistä toimintakykyä tukevalla ja ylläpitävällä toiminnalla on vaikutuksia myös sosiaaliseen toimintakykyyn. Toimintakykyä ylläpitäviä muotoja voivat olla kulttuurinen toiminta kuten elokuvat, kirjallisuus ja teatteri, kädentaidollinen ja taidepainotteinen toiminta sekä erilaiset keskusteluryhmät. Myös musiikilla sen eri muodoissa on todettu olevan hyvinvointia edistävä vaikutus. Hoitolaitosten kulttuuritoimintaan erikoistunut läänintaiteilija ja laulopedagogi Ava Numminen sanoi Yle:n radio-ohjelmassa (Kultakuume 2.2.2010), että toimintakykyä tukevat aktiviteetit voivat olla melkein mitä tahansa. Tällä hän tarkoitti, että nämä aktiviteetit ovat niitä samoja, mitä ihminen on tehnyt vielä ollessaan toimintakykyinen. Ihmisellä säilyy hänen mukaansa perustarve kokea mielekkäitä asioita, vaikka toimintakyky heikkenisikin. Aktiviteetista riippuen ne antavat erilaisia virikkeitä ihmiselle. Harrastusaktiviteetteihin osallistumisella on todettu olevan positiivisia vaikutuksia vanhusten terveyteen ja hyvinvointiin. (Ruoppila 2003, 132—147.)

Leonie Hohenthal-Antin (2006, 114—118, 123) puhuu käsitteestä *taidegerontologia* osana kulttuurigerontologiaa. Tällä hän tarkoittaa uutta tieteenalaa, joka yhdistää vanhenemistutkimuksen ja vanhusten taidetoiminnan. Taidegerontologia korostaa vanhusten esiin tuomista aktiivisina toimijoina, jotka voivat myös itse tuottaa kulttuuria, eivätkä ainoastaan vastaanottaa sitä. Näin vanhuksat voidaan nähdä uudella tavalla: ei ainoastaan hoivan ja huolenpidon kohteena, vaan luovina kansalaisina. Taidetoiminta voi olla vanhusten hyvinvoinnille erittäin merkityksellistä. Se voi parhaimmillaan olla lääke masennukseen toimiessaan yhteisöön kiinnittäjänä sekä vahvistaessaan vanhuksen identiteettiä.

3 OPINNÄYTETYÖ VERKOSTOITUVASSA AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Tässä luvussa avaan tämän opinnäytetyön teoreettista viitekehystä. Ensin kerron ammattikorkeakouluista ja niiden historiasta sekä ohjaustoiminnan koulutusohjelmasta. Seuraavaksi kerron ammattikorkeakoulun opinnäytetyöstä sekä kumppanuudesta ja verkostoitumisesta. Viimeisenä kerron muutaman keskeisen käsitteen, kuten *työelämäyhteys*, *toimeksiantaja* ja *työelämäedustaja*, käytöstä opinnäytetyössäni.

3.1 Ammattikorkeakoulut vastaamaan työelämän vaatimuksiin

Ammattikorkeakoulujärjestelmä luotiin yliopistojen rinnalle 1990-luvun alussa, jolloin aloitettiin uuden järjestelmän kokeiluvaihe. Varsinainen laki ammattikorkeakouluopinnoista säädettiin vuonna 1995. Keskeisiä ajatuksia koulutusjärjestelmän uudistamisessa oli halu yhtenäistää silloista opistorakennetta sekä pystyä vastaamaan paremmin työelämässä ja yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin. Lisäksi uudistuksella tavoiteltiin parannusta ammatilliseen asiantuntijuuteen tähtäävässä koulutuksessa. Taustalla oli toive siitä, että uudistuksen myötä Suomen koulutusrakenteet olisivat kansainvälisesti vertailtavissa ja koulutustaso yleisesti kohoaisi. (Rask 2002, 31.) Olli-Pekka Heinonen (Liljander 2002, 23, 27—29) mainitsee lisäksi, että tavoitteena oli kehittää yhteyksiä työelämään ja sitä kautta lisätä alueellista vaikuttavuutta. Ammattikorkeakoulujen suhde tutkimustoimintaan herätti jo lakia valmistellessa paljon keskustelua. Samoin kuin myöhemmin ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystoiminnan, sen uskottiin hämärtävän yliopiston ja ammattikorkeakoulun välistä työnjakoa. Ammattikorkeakoulujen tutkimustyö tulisi kuitenkin nähdä nimenomaan työelämää palvelevana tutkimus- ja kehittämistoimintana, kun taas yliopistot tekevät tieteellistä tutkimusta.

Ammattikorkeakoululaki uudistettiin vuonna 2003 ja siihen viimeksi tehdyt muutokset ja lisäykset astuivat voimaan vuoden 2010 alusta. Tavoitteet ammattikorkeakoululle määrittää ammattikorkeakoulu itse

yhdessä sen ylläpitäjän ja opetusministeriön kanssa. Valtioneuvosto hyväksyy koulutuksen ja tutkimuksen suunnitelman aina määrävuosiksi. Ammattikorkeakouluille on asetettu ammattikorkeakoululaissa kolme tehtävää: opetus, aluevaikutus sekä tutkimus- ja kehittämistyö. Lain mukaan tehtävänä on antaa korkeakouluopetusta, joka perustuu työelämän vaatimuksiin ja valmistaa opiskelijan ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Tutkimus- ja kehitystyön tulisi tukea sekä opetusta että työelämää ja aluekehitystä. (Ammattikorkeakoululaki 564/2009 4 ja 8 §.) Ammattikorkeakoulun tulee lain mukaan tehdä yhteistyötä erityisesti paikallisen työelämän sekä oppilaitosten kanssa (Ammattikorkeakoululaki 351/2003 5 §). Ammattikorkeakoulussa korostetaan monialaista osaamista. Tällä pyritään vastaamaan koko ajan muuttuvan työelämän vaatimuksiin (Rask 2002, 34).

Ammattikorkeakoulut ovat virallisesti osa suomalaista korkeakoulutusta ja näin ollen yhdenvertaisia yliopistojen kanssa. Tätä asemaa ammattikorkeakoulut eivät ole kuitenkaan saaneet helposti, vaan niiden toimintaa on kyseenalaistettu niiden perustamisesta asti. Ammattikorkeakoulut ovat kuitenkin käytännön kautta todistaneet merkityksellisyytensä ja paikkansa koulutusjärjestelmässä. Samalla on ymmärretty niiden erottuminen yliopistoista ja hyväksytyt ne tasavertaisena näiden rinnalla. (Rask 2002, 35—36.)

3.2 Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Kuten monet muutkin ammattikorkeakoulun koulutusohjelmat, myös ohjaustoiminnan opetus on kehitetty aikaisemmasta opistoasteisesta opetuksesta ammattikorkeakouluopetuksiksi. Ohjaustoiminnan juuret ovat Valtion askarteluopistossa, joka perustettiin Riihimäelle vuonna 1956. Sen tavoitteena oli kouluttaa ohjaajia edistämään asiakkaiden kuntoutumista, parantumista ja positiivista elämänsäntettä. Vuonna 1996 askartelunohjaajan nimike muutettiin artemoniksi, joita koulutettiin vuoteen 1999 asti, kunnes koulutus siirtyi Hämeen ammattikorkeakouluun nykyiselle paikalleen. Päätöstä siirtää koulutusohjelma ammattikorkeakouluun pidettiin ohjaustoiminnan koulutuksen tarpeellisuuden myöntämisenä. Nykyään koulutus kestää neljä vuotta ja tutkintonimike on artemoni (AMK). (Rekilä 2006.)

Edelleenkin ohjaustoiminnan tavoitteena on edistää asiakkaan hyvinvointia, kuntoutumista ja virkistymistä kulttuurin avulla, joka on koulutuksen lähtökohta. Opintojen ytimen muodostaa ohjausprosessin tuntemus ja vuorovaikutustaidot. Pakolliset menetelmäopinnot ovat pääasiassa käsityömenetelmiä, mutta niiden lisäksi on mahdollista opiskella ilmaisullisia, toiminnallisia ja mediaperustaisia menetelmiä. Pääainevaihtoehtoina ovat pedagoginen ja terapeuttinen ohjaustoiminta, jotka molemmat tähtäävät kulttuurisen hyvinvoinnin edistämiseen. Opinnot kytkeytyvät työelämään harjoittelujen, projektien sekä opinnäytetyön kautta. Valmistuessaan ohjaaja osaa suunnitella ja ohjata toimintaa asiakaslähtöisesti sekä dokumentoida, arvioida ja kehittää sitä. (Ohjaustoiminta n.d.)

3.3 Opinnäytetyö opiskelijan, opettajan ja työelämän yhteistyönä

Yleiset tavoitteet ammattikorkeakoulun opinnäytetyölle määrittää Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista. Sen mukaan opiskelijan tulisi kehittää ja osoittaa osaavansa soveltaa tietojaan ja taitojaan käytännön asiantuntijatehtävässä. (352/2003 7 §.) Opinnäytetöiden yhdeksi tärkeäksi kriteeriksi on asetettu, että ne ovat työelämälähtöisiä ja tutkimusaiheet nousevat käytännön työstä. Niiden tarkoitus on pikemminkin kehittää omaa alaa sekä alueen työelämää kuin tuottaa uutta tietoa. Työn ollessa työelämälähtöinen, siitä on hyötyä sekä opiskelijalle, työelämälle että ammattikorkeakoululle. Opiskelija solmii samalla yhteyksiä, mikä voi helpottaa siirtymistä työelämään ja työelämä saa mahdollisesti käytännön hyötyä. Ammattikorkeakoulujen tuloksellisuutta tarkasteltaessa yksi kriteeri on juuri työelämälähtöisesti tehdyt opinnäytetyöt. (Salo, Toikko & Söderqvist 2005.) Rissanen onkin kuvannut työelämälähtöistä opinnäytetyötä kolmikantayhteistyönä opiskelijan, työelämän ja ammattikorkeakoulun välillä. Tässä yhteistyössä omaa asiantuntijuutta ja osaamista sekä kokemuksia ja tietoa siirretään muiden osapuolten käyttöön ja samalla tuotetaan uutta tietoa. (Rissanen 2003, 17.)

HAMK:n opinnäytetyöopas (2009, 1, 8—10) määrittää opiskelijalle, opettajalle sekä työelämäedustajalle kullekin omat tehtävät ja vastualueet. Opiskelijan kannalta opinnäytetyöprosessin tavoitteena on valmentaa häntä itsenäiseen ongelmanratkaisuun, johdonmukaiseen työskentelyyn ja asiantuntijaviestintään hänen soveltaessaan opiskelun aikana saamiaan oppeja. Opiskelijan vastuulla on hankkia aihe sekä sopia siitä ammattikorkeakoulun ja työelämän kanssa. Hänen tulee myös pitää yhteyttä prosessin aikana ohjaajiin sekä oppilaitoksessa että työelämässä. Ohjaavan opettajan vastuulla on varmistaa, että opinnäytetyön aihe ja tavoite vastaavat sille yleisesti asetettuja kriteereitä. Hän on myös opiskelijan tukena opinnäytetyöprosessin aikana ohjaamassa sekä auttamassa ongelmakohdissa. Työelämäohjaaja puolestaan osallistuu opinnäytetyön tavoitteiden määrittelyyn ja toimii työn ohjaajana työelämässä pitäen yhteyttä opiskelijaan ja tarvittaessa myös opettajaan.

Ammattikorkeakouluissa tehtävät opinnäytetyöt voidaan jakaa Hakalan (2004, 21—23) mukaan karkeasti tutkimustyyppisiin opinnäytetöihin ja kehittämistöihin. Tutkimustyyppiset opinnäytetyöt sisältävät erilaiset haastattelu- ja kyselytutkimukset sekä toimintatutkimukset, kun taas kehittämistöihin kuuluvat muut hankkeet kuten tilaisuudet ja tapahtumat sekä niiden suunnittelu ja organisointi. Helakorven (1999, 22) mukaan ammattikorkeakoulun opinnäytetöiltä tulee odottaa tiettyä laatua ja tasoa, koska kyse on kuitenkin korkeakoulutasoisista töistä.

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyön kehittämiseen liittyviä tutkimuksia on tehty sekä opiskelijan, työelämän että opettajien näkökulmasta. Kerron seuraavaksi lyhyesti muutamasta työelämäedustajien mielipiteitä kartoittavasta tutkimuksesta, koska se oli myös tämän opinnäytetyön näkökulma. Below & Lakovaara (2005) selvittivät työelämäedustajien (n=56) näkemyksiä ammattikorkeakoulun opinnäytetöistä ja niihin liittyvistä prosesseista yhteensä kymmeneltä eri alalta. Tutkimuksessa

saatujen tulosten mukaan opinnäytetyöt olivat melko hyvälaatuisia, mutta opinnäytetyöprosessien kehittämisessä oli vastaajien mukaan vielä varaa. Lisäksi työelämäedustajat toivoivat tiiviimpää yhteistyötä opettajien kanssa ja opettajilta näkyvämpää roolia työelämässä. (Below & Lakovaara 2005.)

Rissanen (2001, 2003) teki sekä lisensiaatintutkimuksensa että väitöskirjansa tradenomien opinnäytetöissä mukana olleiden työelämäedustajien (n=10) sekä opiskelijoiden haastattelujen pohjalta. Työelämän näkökulmasta tuloksissa korostuu tarve käytännönläheisesti tuotetulle tiedolle, joka on yrityksen hyödynnettävissä. Heikkilän (1995) tekemän tutkimuksen mukaan työelämäedustajat (n=35) näkivät opinnäytetyön edistävän oppilaitoksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta. Työelämälähtöisiä opinnäytetöitä toivottiin tehtävän ja niiltä odotettiin käytännöllisyyttä ja hyödynnettävyyttä. Myös Frilander-Paavilaisen (2005) tutkimuksessa työelämäedustajat (n=31) toivoivat erityisesti käytännöllisiä opinnäytetöitä. (Ruotsalainen & Eriksson 2007, 133; ks. myös Viitala 2005.)

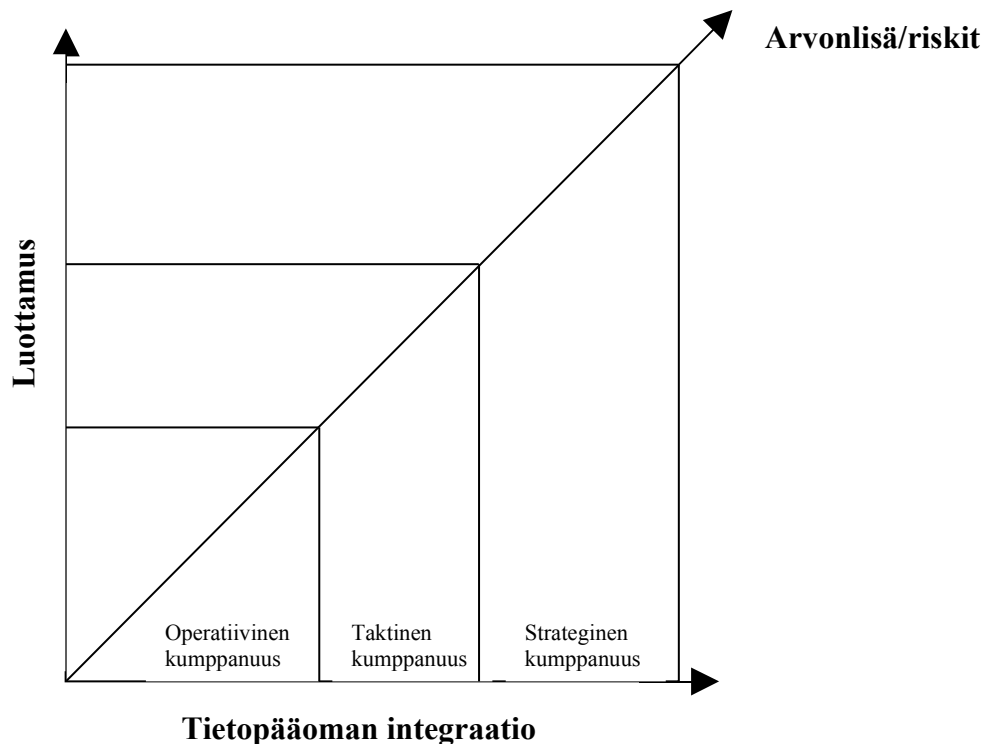
3.4 Ammattikorkeakoulu ja työelämä verkostokumppaneina

Kun ammattikorkeakoulujärjestelmä perustettiin, sen tarkoitus oli vastata erityisesti työelämän muuttuviin tarpeisiin. Tällä hetkellä ammattikorkeakoulut pyrkivät verkostoitumaan työelämään sekä ylläpitämään hyviä työelämäsuhteita. (Isacsson, Rissanen, Toljamo & Vallström 2007, 106.) Hermans (1993, 28) on jaotellut verkostoitumisen organisaatioiden väliseen, niiden sisäiseen sekä yksilöiden väliseen verkostoitumiseen. Organisaatioiden välisessä verkostoitumisessa on tavoitteena molempien osaamisen hyväksikäyttäminen ja niiden yhdistäminen molempia tyydyttävällä tavalla. (Helakorpi 2005, 26.) Tertsunen (2009, 4–5) kuvaa verkostoitumista yhtälöllä $1+1=3$. Hänen mukaansa kahden yksittäisen toimijan tulos ei voi koskaan päästä samaan, joten verkostoituminen voi olla molempien osapuolien kannalta hedelmällisempää kuin yksin toimiminen.

Verkostojen toiminnassa tärkeä tekijä on kumppanuus, jota voidaan kuvata hyvänä yhteistyönä (Helakorpi 2007, 38). Kumppanuuden voidaan ajatella koostuvan kolmesta osasta, joista kaikki vaikuttavat toisiinsa ja siten myös onnistuneen kumppanuussuhteen rakentamiseen. Näitä ovat tietopääoma, luottamus ja lisäarvon tuottaminen. Kumppanuus tarkoittaa tiedon ja osaamisen jakamista osapuolten välillä. Ilman mitään annettavaa ei voi myöskään toimia kumppanina. Kumppanuus edellyttää avointa yhteyttä ja molempien osapuolten ymmärrystä siitä, miten ne voivat täydentää toisiaan. Kumppanuuteen tarvitaan aina luottamusta, sillä ilman sitä se ei voi toimia. Kun osapuolet luottavat toisiinsa, voivat molemmat keskittää voimavaransa itse tehtävään. Luottaakseen toisiinsa, on osapuolten saatava tietoa ja oltava vakuuttuneita toistensa kompetenssista, arvoista ja aikomuksista. Kumppanuudella tavoitellaan aina lisäarvoa molemmille osapuolille. Kun molemmat kumppanuuden osapuolet antavat ja saavat, tapahtuu vaihto, josta molemmat hyötyvät. Kun osapuolet pystyvät hyödyntämään toisiltaan saamaansa tietoa molempien hyväksi,

syntyy siitä lisäarvoa kummallekin. (Stähle & Laento 2000, 26—27, 54—55, 76—79.)

Stähle ja Laento (2000, 80) jaottelevat kumppanuuden lajit kolmeen osaan. Kumppanuuden syventyessä edetään operatiivisesta kumppanuudesta taktiseen ja siitä strategiseen kumppanuteen. Kumppanuuden syventyessä osaamisen integrointi lisääntyy ja samalla myös luottamuksen tarve kasvaa. Samassa suhteessa lisääntyy mahdollisuus lisäarvoon, mutta myös riskit kasvavat. Kuvio 1 selventää kumppanuuden kehittymistä.

Kuvio 1 Kehittyvä kumppanuus (Mukailtu Stähle & Laento 2002, 102).

Ammattikorkeakoulun ja työelämän välisen kumppanuuden voidaan ajatella etenevän edellä esitetyn mallin mukaan. Operatiivisen kumppanuuden tasolla tehdään opinnäytetöissä toimeksiantoja ja luottamus perustuu pääasiassa kirjallisiin sopimuksiin. Opinnäytetöiden suhteen tärkeäksi nousee siis opinnäytetyösopimus, joka tehdään työelämäedustajan, opettajan ja opiskelijan välillä. Muuten yhteistyölinkki on heikko ja pääpaino on tuotteen tai palveluiden vaihdossa. Yhteistyö ei vaadi sen synnyttämisen jälkeen enää lisäresursseja, vaan luottamus syntyy siitä, kuinka hyvin osapuolet toimivat tehdyn sopimuksen mukaan. Tällä kumppanuuden tasolla vuorovaikutus osapuolten välillä on siis vähäistä ja molemmilla on omat tarpeensa, mitä he tavoittelevat. Taktisen kumppanuuden tasolla dialogi nousee tärkeäksi. Työelämästä on tällöin nimetty opinnäytetyölle ohjaaja ja päätöksenteko perustuu yhteiseen keskusteluun. Tavoitteena on tehdä sellaisia ratkaisuja, mistä on hyötyä molemmille osapuolille. Taktisen kumppanuuden tasolla tavoitteena ei ole pelkkä vaihtosuhde, vaan osaamista pyritään yhdistämään. Tällöin

molemmat osapuolet voivat myös oppia uutta. Taktinen kumppanuus ei perustu pelkästään sopimusten varaan, vaan vaatii myös luottamusta, jonka syntyminen vie aikaa. Kumppanuus vaatii toimiakseen jatkuvaa yhteydenpitoa, vuorovaikutusta sekä avointa kommunikaatiota. Strateginen kumppanuus on kumppanuuden ylin taso ja siinä puhutaan jo kumppaneiden välisestä riippuvuussuhteesta. Suhde vaatii erittäin paljon luottamusta, sillä molemmat osapuolet ovat luovuttaneet tietopääomaansa yhteiseen käyttöön. Tällä tasolla mahdollisuus lisäarvoon on suuri, ja molemmat voivat saavuttaa sellaista osaamista ja tuottavuutta, mihin heillä ei olisi ollut mahdollisuutta yksin. Strategisessa kumppanuudessa on vahvasti läsnä kehittyminen ja innovaatio. (Stähle & Laento 2000, 81—101.)

Stähle ja Laento (2000, 58—61) sanovat kohtaamisen ja vuorovaikutuksen olevan kumppanuuden perusteita. Edellisessä kappaleessa kuvatussa kumppanuuden kehittämisessä myös kohtaamisen ja vuorovaikutuksen merkitys kasvaa yhteistyön syventyessä. Kahden ihmisen kohdatessa kohtaavat heidän persoonansa, joten kyse on ennen kaikkea arvoista, asenteista ja tunteista. Näiden perusteella osapuolet muodostavat käsityksen toisistaan. Kohtaamisen täytyy siis olla avointa, jotta luottamus pääsisi syntymään. Sanallisen viestinnän lisäksi erittäin tärkeä asia luottamuksen syntymiseksi ovat alitajuisesti aistittavat asiat. Luottamuksen sanotaankin perustuvan viime kädessä intuition, johon vaikuttaa jo kohtaamisen ensi hetket. Toki ihmiset ovat erilaisia ja siten myös arvostavat erilaisia asioita. Kukin rakentaa luottamusta eri tavalla omista arvoista riippuen. Vuorovaikutusta tapahtuu kumppanuutta rakentaessa sekä yksilö- että organisaatiotasolla. Henkilökohtaisella vuorovaikutuksella ja luottamuksella on tärkeä osa organisaatiotason luottamuksen synnyssä.

Jos ajatellaan kumppanuuden syntymistä ja kehittymistä työelämän ja ammattikorkeakoulun välillä, on selvää, että siinä vaikuttaa ennen kaikkea opiskelijan ja työelämäedustajan sekä opettajan ja työelämäedustajan väliset suhteet. Hyvät kokemukset aiemmasta yhteistyöstä kannustavat jatkamaan yhteistyötä ja panostamaan siihen yhä enemmän. Kun yhteistyötä on tehty tiiviisti eri yksilöiden välillä, voidaan alkaa puhua jo organisaatioiden välisestä yhteistyöstä.

3.5 Työelämäedustaja vai työelämäohjaaja?

Ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden yhteydessä käytetään käsitteitä työelämäyhteys ja toimeksiantaja. Toimeksiantajasta puhuttaessa tarkoitetaan opinnäytetyön tilaajaa työelämästä. Työelämäyhteys puolestaan voidaan mielestäni ajatella hieman väljempänä; työelämän kanssa tehdään yhteistyötä, mutta työelämä ei välttämättä ole niin vahvasti tilaajan roolissa. Käytän mieluummin viimeksi mainittua käsitettä opinnäytetyössäni, sillä se kuvaa mielestäni paremmin aineistoksi valitsemieni opinnäytetöiden työelämysuhteita. Kun puhun haastateltavistani tässä opinnäytetyössä, käytän sekä käsitettä työelämäedustaja että työelämäohjaaja. Viimeksi mainitulla tarkoitetaan

erityisesti opinnäytetyön ohjaajaa työelämän puolelta. (Opinnäytetyön laadun tekijät ammattikorkeakoulussa 2006, liite 16/4.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että keskitytään pieneen määrään tapauksia, joita sitten analysoidaan mahdollisimman tarkasti (Eskola & Suoranta, 1999, 18). Laadullisessa tutkimuksessa tieto pyritään keräämään todellisissa tilanteissa ja suoraan tutkittavilta itseltään (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 155). Tässä luvussa esittelen käyttämäni tutkimusmenetelmät ja aineiston analysointimenetelmät.

4.1 Puolistrukturoitu haastattelu aineiston keruussa

Tämän opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi valitsin haastattelun. Haastattelun hyvinä puolina pidetään sitä, että haastateltavat saadaan yleensä mukaan tutkimukseen ja aineistoa voidaan helposti täydentää myöhemminkin (Hirsjärvi ym. 2004, 194—195). Haastattelu menetelmänä antoi haastateltaville vapaat kädet vastata verrattuna esimerkiksi lomakehaastatteluun. Tällä tavoin sain haastateltavilta mahdollisesti enemmän tietoa. Harkitsin myös ryhmähaastattelua vaihtoehtona, mutta hylkäsin sen ajatellen, että se olisi melko mahdotonta järjestää monen ihmisen työajan puitteissa. Ryhmähaastattelussa olisi voinut syntyä mielenkiintoisia keskusteluja haastateltavien kesken. Ryhmähaastattelua voidaankin pitää vapaamuotoisena keskusteluna, jossa osanottajat tuottavat tietoa monipuolisesti tutkittavasta aiheesta (Hirsjärvi & Hurme 2001, 61).

Eskola & Suoranta (1999, 87) erottelevat puolistrukturoidun haastattelun ja teemahaastattelun toisistaan, kun taas Hirsjärvi & Hurme (2001, 47) sekä Vilkkä (2005, 101) kirjoittavat niistä synonyymeinä. Käytän tässä tutkimuksessa nimitystä puolistrukturoitu haastattelu, jossa Eskolan ja Suorannan (1999, 87) mukaan voi vastata omin sanoin, mutta toisin kuin teemahaastattelussa, kysymykset ovat kaikille samat. Tämä on lähempänä käyttämäni aineistonkeruumenetelmää, sillä laadin kysymykset etukäteen ja esitin kaikille haastateltaville samat kysymykset. Käyttämäni haastattelurunko on tämän opinnäytetyön liitteenä (Liite 1).

Haastateltavat valikoituivat mukaan tutkimukseen aineiston rajaamisen perusteella, minkä olen esitellyt aiemmin luvussa 2.3. Haastateltavat olivat siis toimineet valitsemieni opinnäytetöiden ohjaajina työelämän puolelta. Kanta-Hämeen muistiyhdistykseltä haastattelin projektivastaava Pirkko Lehtosta, Voutilakeskukselta toiminnanohjaaja Sari Uotilaa, Päivärinteen palvelutalosta päiväkeskusohjaaja Vuokko Syväntöä ja Hämeenlinnan taidemuseolta amanuenssi Päivi Viherluotoa.

Haastattelut toteutettiin joulukuun 2009 ja tammikuun 2010 aikana. Pyrin antamaan haastateltaville mahdollisimman vapaat kädet haastatteluajkojen suhteen. Kuitenkin omat aikatauluni rajoittivat haastattelujen sopimista jonkin verran. Ehdotin haastateltaville, että voin tulla haastattelemaan heitä kunkin työpaikalle, koska halusin haastatteluista koituvan mahdollisimman vähän vaivaa heille. Yksi haastateltavista pyysi saada kysymykset etukäteen, joten lähetin ne hänelle ennen haastattelua. Haastattelut olivat kestoaltaan puolesta tunnista tuntiin.

4.2 Aineiston litterointi ja analysointi

Eskolan ja Vastamäen (2001, 40—41) mukaan haastattelujen tekemisen jälkeen seuraava vaihe on niiden litterointi eli nauhoitusten muuttaminen tekstimuotoon, jonka voi tehdä eri tavoilla riippuen analysointimenetelmästä. Usein riittää, kun kirjoittaa haastattelut sellaisenaan ilman taukoja, painotuksia ja erilaisia tarpeettomia äännähdyksiä. Kirjoitin haastattelut tekstimuotoon juuri tällä tavalla sanasta sanaan, jättäen kuitenkin äännähdykset kirjoittamatta. Haastatteluista olisi ollut mahdollista purkaa vain osa, mutta halusin purkaa koko haastattelun. Eskolan ja Vastamäen (2001, 41) mukaan ongelma aineiston osittain purkamisessa onkin se, ettei voi välttämättä ennalta tietää, mikä on olennaista. Litteroin haastattelut mahdollisimman nopeasti tehtyäni ne, jolloin haastattelu oli vielä tuoreena muistissa. Tein haastattelut sen verran väljällä aikataululla, että sain litteroitua edellisen haastattelun ennen seuraavaa. Tällä tavoin litterointikaan ei tuntunut turhan raskaalta.

Aineiston analysointia tehdään Hirsjärven ym. (2004, 211) mukaan pitkin tutkimusprosessia, eikä voida ajatella että se tapahtuisi vasta aineiston keräämisen ja järjestämisen jälkeen. Itse huomasin tehdessäni haastatteluja harvakseltaan, että jo niitä tehdessä ja litteroidessa aloin yhdistelemään mielessäni haastateltavien vastauksia. Tämä toi mielekkyyttä sekä haastatteluvaiheeseen että myöhemmin analyysivaiheeseen. Hirsjärvi ja Hurme (2001, 144) jakavat analyysin neljään vaiheeseen, joita ovat kuvailu, luokittelu, yhdistely ja tulkinta. He kuvaavat analyysin etenemistä spiraalimaisena, jossa edetään ensin kokonaisuudesta osiin ja aineiston luokitteluun sekä yhdistelyyn. Tämän jälkeen jatketaan takaisin kokonaisuuteen samalla liittäen empirian teoriaan ja lopuksi tulkiten sitä.

Haastatteluja tehdessäni ja litteroidessani sekä lukiessani niitä läpi niistä nousi selkeästi esiin tiettyjä teemoja. Tämän vuoksi tuntuikin luontevalta jatkaa aineiston analysointia koodaamalla sitä. Eskolan ja Suorannan (1999, 156) mukaan koodaamisessa on tavoitteena pilkkoa aineisto osiin, jonka jälkeen sitä voi esimerkiksi ryhmitellä uudelleen. Lukiessani litteroituja haastatteluja useampaan kertaan läpi, kirjoitin paperille ylös asioita, jotka niissä toistuivat. Valitsin näistä esille tulleista asioista koodit ja aloin käydä haastatteluja läpi siten, että merkitsin tietyllä värillä tietyn koodin sisälle sopivia tekstikatkelmia. Tällaista analysointitapaa kutsutaan induktiiviseksi eli aineistolähtöiseksi analyysiksi. Sille tyypillistä on se, että tutkija itse ei määrää, mikä on tärkeää, vaan tavoitteena on antaa tilaa odottamattomille asioille. (Hirsjärvi ym. 2004, 155.) Jo tässä vaiheessa

jätin ulkopuolelle sellaisia asioita, jotka eivät olleet mielestäni tutkimusongelman kannalta oleellisia.

Eskolan ja Suorannan (1999, 157—158) mukaan koodaaminen ei ole aukotonta, koska tutkijan oma subjektiivisuus vaikuttaa siinä oleellisesti. Heidän mukaansa riittää kuitenkin se, että tutkija tiedostaa tämän ja antaa koodiluettelon elää aineiston mukaan. Lisäksi tutkijan mieliala vaikuttaa koodaamisessa ja myöhemmin palatessaan aineistoonsa voikin olla eri mieltä omien koodiensa kanssa. Koodatessani aineistoa pyrin työskentelemään pitkiä jaksoja kerrallaan, jotta näin ei pääsisi käymään. Koodaaminen oli lisäksi helpompaa, kun koodiluettelo oli tuoreena mielessä jokaisen haastattelun kohdalla. Opinnäytetyön loppuun olen liittännyt näytteen koodiluettelosta ja tekstin koodaamisesta (Liite 2).

Koodaamisen jälkeen siirryin teemoittelemaan aineistoa. Yhdistelemällä koodiluettelon osia ja pohtimalla niiden sisältöä päädyin neljään eri teemaan. Avasin kullekin teemalle oman tiedoston tietokoneelle ja aloin poimia haastatteluista niiden alle sopivia katkelmia. Tässä vaiheessa oli mielestäni helpointa hyödyntää tietotekniikkaa, vaikka koodausvaiheessa olin käyttänyt tulostettuja litterointeja. Samalla kun siirsin tekstikatkelmia kunkin teeman alle, lisäsin niiden perään haastateltavan nimikirjaimet, jotta voisin analyysin edetessä seurata sitä, kuinka moni haastateltavista mainitsi saman asian. Teemoitteluvaiheessa jatkoin edelleen tutkimusongelman kannalta epäoleellisen tiedon karsimista.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimustulokset teemoittain. Analysointivaiheessa esille nousseet teemat olivat **opinnäytetyöprosessi, yhteistyö, ammattikorkeakoulun opinnäytetyö ja vaikutukset**. Tekstin lomassa käytän haastatteluaineistosta poimittuja sitaatteja kuvaamaan aineistoa. Haastateltavien puheen olen jättänyt niiden alkuperäiseen muotoon, ainoastaan tiivistäen sitä tarvittaessa. Tutkimustuloksissa en erittele tarkemmin, kuka haastatelluista sanoi ja mitä, koska mielestäni se ei ole tutkimusongelman kannalta oleellista.

Haastatelluista työelämän edustajista kaikki olivat olleet mukana vähintään kolmessa ja enintään 10 ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä mukana työelämässä olonsa aikana. Mukana oli ollut sekä ohjaustoiminnan että muiden koulutusohjelmien opinnäytetöitä.

5.1 Opinnäytetyöprosessin kulkuun vaikuttavat tekijät

Opinnäytetyöprosessi oli lähtenyt puolissa opinnäytetöistä liikkeelle opiskelijasta, joka on ottanut yhteyttä työpaikkaan ja kysynyt sitä työelämäyhteydeksi. Toisessa puolessa tapauksista opinnäytetyötä on edeltänyt projektiopinnot, harjoittelu tai molemmat, jotka ovat johtaneet

myös opinnäytetyön tekemiseen työpaikalla. Myös tavoitteiden asettaminen on edennyt eri tavalla tehdyissä opinnäytetöissä. Kahdessa opinnäytetyössä **opiskelija on määrittänyt tavoitteet hyvin itsenäisesti** joko yksin tai yhdessä koulun kanssa. Muissa opinnäytetöissä tavoitteita on **mietitty yhdessä opiskelijan ja ohjaajan kesken** ja päädytty niihin molempien toiveiden pohjalta. Tavoitteiden yhdessä määrittelyyn on vaikuttanut ainakin se, kuinka läheisesti opinnäytetyö on koskettanut asiakastyötä.

Yleisesti ottaen kaikki vastaajat olivat tyytyväisiä toteutettuihin opinnäytetyöprosesseihin. Haastateltavat toivat esiin sen, että **jokainen prosessi on joka tapauksessa erilainen**, koska opiskelijan persoona vaikuttaa tekemisessä. Näin ollen ei välttämättä ole vain yhtä ainoaa oikeaa tapaa toimia, vaan hyvinkin erilaiset prosessit voivat olla yhtä antoisia ja merkityksellisiä.

Jokainen tekee niin omalla persoonallisella tavalla.

Jokainen opinnäytetyö on niin hirveän erilainen.

Haastateltavien mielestä **tärkeää opinnäytetyöprosessissa on, että sille olisi aikaa**. Jos aikaa on vähän, niin sekä oppiminen että tutkimuksen arvo laskee. Lisäksi tuotiin esiin se, että pitkällä aikavälillä myös työelämä pystyy panostamaan enemmän resurssejaan. Kaksi haastateltavaa koki, että omat työkiireet ovat vaikuttaneet opinnäytetyön ohjaukseen siten, ettei ole pystynyt antamaan niin paljon kuin olisi halunnut. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että panostamalla myös työelämän puolelta opinnäytetyöprosessiin, saavutetaan pysyvämpiä lopputuloksia.

Kyllä sen välttämättömän pystyy justiin antaan mutta sit mieltis että jos sit niin kun vielä sais sen 110 %:n hyödyn niin sit pitäis antaa niinku vielä enemmän. Et vois niin kun enemmän olla mukana siin jutussa ehkä.

Mut et sillon jos siihen satsataan niin sillon siitä voi niin kun odottaakin jotakin itse saavansa.

Toisaalta kaksi haastateltavaa toi esiin **opiskelijan sitoutumisen merkityksen opinnäytetyöprosessissa**. Heidän mukaansa opiskelijan ollessa sitoutunut ja omistautunut asialle, myös työelämäedustajalta järjestyy aikaa. Jos taas opiskelija ei ole sitoutunut opinnäytetyöhön, niin ohjaus ja osallisuus jäävät myös työelämän puolelta kevyemmäksi.

Se riippuu niin paljon siitä opinnäytetyön tekijästä, kuinka paljon minä oon sitoutunut siihen.

Työelämäedustajien näkökulmasta opinnäytetyöprosessilla voi olla myös **opinnäytetyön tekijälle hyvin erilaisia merkityksiä**. Yhden haastateltavan mielestä tiivis yhteistyö työelämän kanssa auttoi opiskelijaa pääsemään syvemmälle, jolloin opinnäytetyöprosessi tuki myös hänen ohjaajan identiteettiään ja ammatillista kasvua. Toinen vastaaja puhui

samasta asiasta, mutta sanoi prosessin olleen opiskelijalle merkittävä, vaikka oli tehnyt hyvin itsenäistä työtä.

Ja musta tuntuu et se prosessi kaiken kaikkiaan myös opinnäytetyön tekijälle oli merkittävä.

Haastateltavien vastauksista nousi vahvasti esiin **vuorovaikutuksen merkitys** opinnäytetyöprosessin aikana. Haastateltavat pitivät erittäin positiivisena asiana sitä, että opinnäytetyöprosessin aikana pidettiin tiiviisti yhteyttä ja keskusteltiin opiskelijan kanssa. Tällä tavoin myös he olivat kartalla siitä, missä vaiheessa työtä mennään. Opiskelijan kanssa syntynyt vuorovaikutus oli tuonut moneen opinnäytetyöhön jotakin lisää.

Se aika tiiviskin yhteistyö sen työn niin kun teettäjän kanssa, et tapaamisia pitäis olla paljon, ei riitä se pari kertaa haastatella.

Haastateltavien vastauksissa ilmeni myös **opiskelijoiden merkitys**. Se nähtiin sekä asiantuntemuksena että opiskelijoiden kohtaamiseen liittyvänä oman työn rikastamisena. Yksi vastaajista toi esiin ohjaustoiminnan opiskelijoiden asiantuntemuksen ohjausprosesseihin liittyen. Asiantuntemuksen uskottiin tässä yhteydessä tuovan toimintaan korkeatasoisuutta ja laatua. Kaikkien vastaajien mielestä opiskelijoiden kohtaaminen on aina antanut jotain myös itselle. Se on tarkoittanut joko tiedon jakamista, ajatusten vaihtoa, tutustumista uusiin ihmisiin tai oman työn virkistymistä.

Et opiskelijat aina tuo jotain uutta, riippuu persoonasta hirveesti mutta tuo aina jotain uutta.

Mut sit siin on aina niin kun tää persoonallinen puoli joka antaa sitte omaan työhön sisältöä ja kantaa.

5.2 Yhteistyön merkitys ja muodot

Kaikki haastatelluista olivat olleet tekemisissä ohjaustoiminnan koulutusohjelman kanssa muutenkin kuin opinnäytetöiden yhteydessä. Yhteistyötä oli tehty niiden lisäksi monella tavalla. Työelämäedustajat olivat esitelleet työpaikkansa toimintaa ja omaa työnkuvaansa opiskelijoille, ottaneet vastaan harjoittelijoita ja projektityöntekijöitä sekä toimineet yhteistyössä opettajien kanssa. Myös koulutuksiin oli otettu osaa.

Työelämäedustajat eivät ole juuri olleet yhteydessä oppilaitokseen ja opettajiin opinnäytetyöprosessin aikana. Yksi vastaajista sanoi olleensa mukana seminaareissa, mutta muuten yhteyttä ei pidetty. Toinen vastaajista sanoi, että tapaamisia on järjestetty opiskelijan ja opettajan kanssa tarpeen mukaan, mutta aina tällaiseen ei ole ollut tarvetta. Haastateltavien puheista sai kuitenkin sellaisen kuvan, että enemmälle yhteydenpidolle ei ole ollut tarvetta ja yhteyden opettajiin on saanut silloin, kun on ollut tarpeen.

Et mä oon aina saanu tarvittavan informaation kyllä.

Kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä ohjaustoiminnan koulutusohjelman kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kaksi haastateltavaa oli sitä mieltä, että enemmänkin yhteistyötä saisi olla. Yhden haastateltavan mukaan enemmän yhteistyötä varmasti olisi, jos omat resurssit riittäisivät.

Mä oon tosi avoin ottamaan kaikkee mitä sieltä tulee että sillä on sitä lisäarvoa mejän tähän hommaan hirveesti.

Yhdelle työelämäyhteydelle haastattelua varten valitsemani opinnäytetyö oli ensimmäinen, mitä ohjaustoiminnasta on tehty. Työelämäedustajan mukaan opinnäytetyön kautta hänelle selvisi, mitä ohjaustoiminnan koulutus oikeastaan on. Myös toisessa tapauksessa haastattelua varten valitsemani opinnäytetyön tekemisen jälkeen suhteet ohjaustoimintaan vakiintuivat.

Että sillai se mulle vast niinku aukes tavallaan että mitä, mitä se niinku on.

Et tän opinnäytteen myötä ja näiden projektien myötä niin kyllä yhteydet vahvistui myöskin ohjaustoimintaan.

5.3 Ammattikorkeakoulun opinnäytetyön edellytyksiä

Työelämälähtöisyyttä pidettiin erittäin tärkeänä tekijänä opinnäytetöissä. Haastateltavat kokivat, että tekemällä käytännönläheisesti ja tiiviisti työelämän kanssa yhteistyötä ja ottaen myös sen sisällöt huomioon tekemisessä, he saavat opinnäytetöistä eniten irti. Samalla myös opiskelija itse saa näyttöä osaamisestaan, mistä voi olla hyötyä myöhemmin työpaikkaa etsiessä. Yhden haastateltavan mielestä työelämä saisi tulla vieläkin lähemmäs opinnäytetyössä ja muussa opiskelussa. Hänen mukaansa olisi nimenomaan opiskelijan etu olla tekemisissä työelämän kanssa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa koulutusta.

Niis on tietysti justiin se hyvä että ne on niin työelämälähtöisiä. Se on niin kun siinä ihan selkeesti niin kun hyvää. Ja sit just se että ne tuo meille niin kun sitä, et me saadaan sit niist paljon, et kun me osataan vaan ottaa niistä sitte se hyöty irti.

Siinä taas tultiin siihen käytännön puoleen eli se on mun mielestä sitä tarkeeta antia näis opinnäytetöissä myöskin.

Kolme vastaajista korosti **ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden korkeatasoisuutta**. Tutkimuksellisen otteen koettiin olevan hyvä opinnäytetöissä, vaikka ei voidakaan puhua tieteellisestä hyödystä. Pidettiin kuitenkin tarpeellisena, että opinnäytetyössä opiskelija osoittaa osaavansa asettaa oman osaamisensa koko ammattialan viitekehukseen. Yhden haastateltavan mukaan opiskelijoilta vaaditaan myös ammatillista otetta, silloin kun he toimivat työelämän kanssa yhteistyössä, koska tällöin

he edustavat myös työelämää. Kuitenkin korostettiin sitä, että opiskelija on opinnäytetyötä tehdessä vielä opiskelija ja otteen tulee silloin olla rakentava ja kannustava.

Et siitä niin kun ihan todella niin kun hyödytään, ettei se oo mikään sellanen niin kun näennäinen juttu vaan että siihen niin kun panostetaan niin paljon sit tänä päivänä.

Työelämäedustajat painottivat **käytännön osaamisen tuomista työpaikoille**. He eivät niinkään nähneet teoreettisesti painottuneiden opinnäytetöiden merkitystä työelämän kannalta, vaikkakaan niiden hyödyllisyyttä ei täysin kiellettykään. Työelämäedustajat pohtivat myös opinnäytetyön laajuutta. Toisaalta oltiin sitä mieltä, että **pitkäkestoiset projektit olivat antoisampia työelämälle**. Toisaalta taas todettiin, että jokin hyvin rajattukin projekti voi saavuttaa sille asetetut tavoitteet ja olla tällöin onnistunut.

Kyllä siis ehdottomasti hyvää on se käytännön osaamisen panos mikä me ollaan saatu, siis ihan ehdottomasti.

5.4 Opinnäytetöiden vaikuttavuus

Yksi tärkeimmistä opinnäytetöiden vaikutuksista koettiin olleen **vaikutukset asiakkaisiin**. Tämä tuli esiin kaikkien haastateltavien vastauksista. Erityisesti opinnäytetyöt, joissa opiskelija oli ollut lähellä asiakasta, olivat olleet tärkeitä heille ja niiden vaikutukset ovat olleet nähtävissä vielä pitkän aikaa opinnäytetyössä tehdyn projektin jälkeen. Toiminnallisten ryhmien tai yksilöohjauksen kautta asiakkaat olivat voimaantuneet, saaneet uutta merkityssisältöä elämään ja heidän itsetuntonsa oli kasvanut. Tämä oli näkynyt myöhemmin myös haastateltavieni omassa työssä eri tavoin. Kaksi haastateltavista oli antanut tehdyt opinnäytetyöt myös asiakkaille luettaviksi tai esitellyt niitä heille, mikä oli ollut myös merkittävää.

Mää nään sen niin kun ihan hirveen, niin kun silleen tärkeenä mejän asiakkaiden kannalta.

Elikkä se toi tähän niin kun heijän päivätoimintatyöskentelyyn lisäarvoa valtavasti.

Et kuinka lähelle asiakasta mennään, hyöty kasvaa sitä mukaa.

Kahden haastateltavan mielestä opiskelijoiden tullessa tekemään opinnäytetöitä, voi nähdä samalla oman työnsä uusin silmin. Tämä on virkistävää työelämässä pitkään olon jälkeen. Yksi haastateltavista koki tärkeänä oman **työnsä näkyväksi tulemisen** opinnäytetöiden kautta. Opinnäytetöiden kautta hän oli saanut vahvistusta itselleen, että hänen tekemänsä työ on arvokasta ja tuottaa hyvää. Sen lisäksi hän koki tärkeänä, että tieto työn merkityksestä oli myös muiden ihmisten saatavilla, eikä vain hänen itsensä tiedossa.

Et mitenkä toinen näkee sen työn merkityksen ja mitä se saa, koska ite oot tehny monta vuotta niin omaa työtä ei nää sillä lailla.

Ja toki se on aina hienoo et joku kirjottaa sen vielä, et se ei oo vaan mejän juttu. Että, että se on niinkun oikeesti kirjoissa ja kansissa, se kaikki hyvä.

Kahden haastateltavan vastauksissa tuli esiin, että he ovat saaneet konkreettista hyötyä opinnäytetöistä, kun sen aikana tuotettu **materiaali on jäänyt elämään työpaikalla.**

Tai joku semmonen aineisto joka jää meille käyttöön, niin se on sitä plussaa jota mä aina toivon saavani.

Edellä mainittujen asioiden lisäksi haastateltavista kaksi mainitsi, että opinnäytetyöt olivat **tuottaneet tietoa** heidän käyttöönsä. Opinnäytetöistä oli saatu ideoita ja teoreettista taustaa ohjaukseen sekä tietoa omien ajatusten ja toiminnan tueksi.

Ja tässähän sitä tuli runsaasti, että se oli kyllä niin kun, siinä tuli tietoa, kokemusta, havaintoja, sitten tosiaan sitä ihan tapahtumallista, toiminnallista.

Yksi haastateltavista kertoi opinnäytetöiden rikastuttaneen työpaikan sisältöjä ja palveluja. Hän sanoi myös oppilaitosyhteistyön paikkaavan osittain heidän resurssipulaansa. Samalla yhteistyön kautta he voivat toteuttaa verkostoitumista ja yhteisöllisyyttä ja näin osoittaa oma merkityksellisyytensä taas ylöspäin hierarkiassa. Yksi työelämäedustajista sanoi opinnäytetyön johtaneen yhteistyöhön opiskelijan kanssa opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

6 TUTKIMUSTULOSTEN YHTEENVETO

Tässä luvussa teen yhteenvetoa ja johtopäätöksiä tutkimustuloksista, joita esittelin edellisessä luvussa yksityiskohtaisemmin. Lisäksi peilaan tuloksia käytettyyn teoriaan sekä tutkimuskysymyksiini etsien niihin vastauksia. Alalukujen otsikoiksi olen valinnut lukuihin sopivat tekstikatkelmat haastatteluaineistosta.

Opinnäytetyössä haastateltujen työelämäedustajien vastauksissa korostettiin sitä, että jokainen opinnäytetyöprosessi sekä valmis työ on erilainen ja tekijänsä näköinen. Tämän vuoksi niitä ei voi välttämättä laittaa paremmuusjärjestykseen tai jaotella hyviin ja huonoihin. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaista hyötyä ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa tehdyistä opinnäytetöistä on ollut työelämälle sekä millainen opinnäytetyöprosessi tukee opinnäytetöiden hyödynnettävyyttä. Lisäksi kartoitettiin yhteistyön toimivuutta ja työelämäedustajien toiveita opinnäytetöiden suhteen.

6.1 ”Se on siis ylimääräinen ilo aina se vuorovaikutus opiskelijan kanssa”

Tehdyissä opinnäytetöissä jo niiden alkuvaihe tuntui määrittävän jonkin verran sitä, miten läheisesti opiskelija ja työelämäedustaja tekivät yhteistyötä opinnäytetyöprosessin aikana. Ihanteellisin tilanne oli sellainen, jossa opiskelija oli tehnyt jo aiemmin harjoittelun tai projektin työpaikalle ja päätti toteuttaa myös opinnäytetyön siellä. Näissä tapauksissa myös tavoitteet opinnäytetyölle oli sovittu yhdessä opiskelijan ja työelämäedustajan kesken ja tiivis yhteydenpito ja vuorovaikutus olivat säilyneet prosessin loppuun asti (*Tapaus 3*). Toinen ääripää oli se, että opinnäytetyö oli lähtenyt liikkeelle opiskelijan aloitteesta hänen kysyessään työpaikkaa työelämäyhteydeksi. Opiskelija oli myös määritellyt tavoitteet opinnäytetyölle hyvin itsenäisesti (*Tapaus 1*). Tällaisessa tapauksessa vuorovaikutus työelämäedustajan ja opiskelijan välillä oli jäänyt hyvin vähäiseksi ja sen myötä koko prosessi työelämän näkökulmasta hieman pinnalliseksi. Näiden ääritapausten väliin jäivät sellaiset, joissa opinnäytetyön taustalla oli esimerkiksi harjoittelu, mutta opinnäytetyön tavoitteita ei oltu määritetty yhdessä, vaan opiskelija oli tehnyt sen itsenäisesti (*Tapaus 2*). Tällaisessa tapauksessa vuorovaikutusta oli jossain määrin, mutta ei kuitenkaan tiivistä yhteydenpitoa. Samanlainen tilanne oli silloin, jos opinnäytetyöhön oli päädytty opiskelijan aloitteesta, mutta tavoitteet oli määritetty yhdessä (*Tapaus 2*).

Opinnäytetyöprosessin aikana opiskelijan kanssa syntynyt vuorovaikutus koettiin siis erittäin tärkeäksi. Ilman sitäkin opinnäytetyöprosessi saattoi olla onnistunut, mutta hyvä vuorovaikutus toi yhteistyöhön erityistä lisäarvoa. Frilander-Paavilaisen (2007, 120) mukaan vuorovaikutus on yksi tärkeimmistä tekijöistä puhuttaessa opinnäytetöiden yhteistyökumppanuudesta opiskelijan, työelämän ja opettajan välillä. Hänen mukaansa opinnäytetyön ohjaus onkin parhaimmillaan työelämäohjaajan ja opiskelijan tasavertaista kohtaamista. Puttonen (1999) puhuu dialogisesta suhteesta, millä hän tarkoittaa ohjaajan ja opiskelijan välille muodostuvaa avointa vuorovaikutussuhdetta. Siinä he kohtaavat

toisensa aidosti ilman ennakkoluuloja pyrkimyksenä rakentaa luottamuksellinen suhde. Tällainen keskusteleva ilmapiiri on toimiva opinnäytetyöprosessissa, koska valmiita vastauksia kysymyksiin ei ole olemassa, vaan tarkoitus on, että opiskelija löytää vastaukset ohjaajan tuella. (Frilander-Paavilainen 2007, 120—121.)

Kumppanuuden teoriassa juuri kohtaaminen ja vuorovaikutus määritellään tärkeiksi tekijöiksi. Ilman niitä ei synny luottamusta, jonka tarve kasvaa kumppanuuden syventyessä. Aiemmin tässä luvussa esittelemissäni opinnäytetyöprosessien yhteistyömuodoissa voidaan mielestäni nähdä kumppanuuden eri tasoja. Kumppanuuden ensimmäisestä tasosta voidaan puhua siinä tapauksessa, kun opiskelija on ottanut itse yhteyttä työpaikkaan, jonka jälkeen hän on määritellyt opinnäytetyön tavoitteet itsenäisesti (*Tapaus 1*). Tällöin yhteistyö ja osapuolten välinen luottamus on operatiivisen kumppanuuden mukaisesti perustunut sopimukseen. Kumppanuus on perustunut selkeästi palvelusten vaihtoon, eikä ole sisältänyt sen syvempää yhteistyösuhdetta. Sen sijaan tapauksissa, joissa toteutui joko aiempi yhteistyö tai tavoitteiden yhdessä määrittely, (*Tapaus 2*) voidaan puhua taktisesta kumppanuudesta. Tämä kumppanuuden taso vaatii keskustelua ja luottamusta sekä etenkin alkuvaiheen yhteistyötä. Taktisella tasolla molemmat osapuolet tuovat omaa osaamistaan suhteeseen tasapuolisesti ja samalla molemmat voivat oppia uutta. Erona kumppanuuden ensimmäiseen tasoon on kommunikaation lisääntyminen yhteistyössä. (Stähle & Laento 2002, 58—60, 85—92.)

Uskallan väittää, että tapauksissa, joissa opinnäytetyö oli edeltänyt aiempaa yhteistyötä ja opinnäytetyön tavoitteet oli yhdessä määritetty, (*Tapaus 3*) voidaan puhua jo strategisesta kumppanuudesta eli kumppanuuden kolmannesta tasosta. Tällöin luottamus osapuolten välillä on suurta ja osapuolten voidaan sanoa olevan ”samalla aaltopituudella”. Tällä yhteistyön tasolla suhde on intensiivinen ja kumppanit voivat päästä kokonaan uudelle osaamisen tasolle. (Stähle & Laento 2002, 101—103.)

Edellä esittämäni opinnäytetyöprosessien jako kumppanuuden eri tasojen mukaan on toki karkea, mutta antaa jonkinlaista kuvaa siitä, millaista kumppanuus voi olla puhuttaessa opinnäytetyöprosesseista. Jotta opinnäytetöillä voisi saavuttaa kaikkein suurinta hyötyä, tulisi vuorovaikutukseen panostaa koko prosessin ajan. Jotta tällaisessa asiassa saavutettaisiin muutoksia, tulisi se nostaa keskustelun aiheeksi kaikkien opinnäytetyön osapuolten eli opiskelijan, työelämäedustajan ja opettajan kesken. Ainoastaan lisäämällä keskustelua, voidaan lisätä luottamusta ja sitä kautta syventää yhteistyösuhdetta sekä saavuttaa molempia osapuolia hyödyttäviä tuloksia.

Se, että opinnäytetyöprosessille on tarpeeksi aikaa, koettiin tärkeäksi opinnäytetyön onnistumisen kannalta. Lisäksi pidempiaikaiset prosessit tuntuivat olleen kaikkein merkityksellisimpiä. Tässä ehkä tullaan juuri vuorovaikutuksen merkitykseen, josta kirjoitin aikaisemmin tässä luvussa. Kun opinnäytetyöprosessi on pitkä, ehtivät opiskelija ja ohjaaja olla paljon tekemisissä ja samalla suhde sekä luottamus kehittyvät ja kasvavat, mikä vaikuttaa positiivisesti opinnäytetyön tekemisen taustalla. Belowin ja

Lakovaaran (2005, 36) tutkimuksessa työelämän edustajat pitivät juuri kiirettä opinnäytetöiden suurimpana heikkoutena.

Tynjälä (Frilander-Paavilainen 2007, 119) korostaa kaikkien osapuolten, mukaan lukien opiskelija, työelämäohjaaja ja opettaja, sitoutumista opinnäytetyöhön. Kaikkien osapuolten sitoutumista tarvitaan, jotta opinnäytetyöstä hyödyttäisiin. Omat haastateltavani korostivat opiskelijan sitoutumisen merkitystä suhteessa omaan sitoutumiseensa. Opinnäytetyöhön vahvasti sitoutunut opiskelija sai myös työelämäohjaajan sitoutumaan työhön ja löytämään ohjaamiselle sen vaatiman ajan riippumatta muista työkiireistä. Sitoutumiseen vaikuttaa toki myös jokaisen opinnäytetyön tekijän persoonallisuus. Haastateltavat korostivat sitä, että opinnäytetyöprosessit ovat joka tapauksessa erilaisia, koska jokainen työskentelee omalla persoonallisella tavallaan.

Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan siis todeta, että varaamalla opinnäytetyöprosessiin riittävästi aikaa sekä panostamalla vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä opiskelijan että työelämän puolelta, saavutetaan sillä todennäköisimmin molemminpuolista hyötyä.

6.2 ”Lopputulos on kauheen hyvä silloin kun ne tarpeet kohtaa”

Kaikki haastattelemani työelämäedustajat olivat muutenkin kuin vain opinnäytetöiden yhteydessä olleet tekemisissä ohjaustoiminnan koulutusohjelman kanssa. Kahdessa tapauksessa opinnäytetyö oli toiminut alkusysäyksenä koulutusohjelman kanssa tehtävälle yhteistyölle ja samalla se oli antanut tietoa, mistä koulutusohjelmassa on kysymys. Voidaan siis ajatella, että opinnäytetyö on parhaimmillaan koulutusohjelman käyntikortti, joka kertoo siitä asiantuntijuudesta, mitä opiskelijoilla ja tulevilla alan ammattilaisilla on. Salon ym. (2005) mukaan opinnäytetyötä voidaan pitää sekä opiskelijan, opettajan että ammattikorkeakoulun käyntikorttina.

Heikkilän (1996) tutkimuksessa työelämäedustajat olivat sitä mieltä, että juuri opinnäytetöiden ja muiden tutkimusten kautta voidaan edistää yhteistyötä oppilaitoksen ja työelämän välillä (Ruotsalainen & Eriksson 2007, 133). Eräs haastattelemani työelämäedustajista sanoi, että hän ei välttämättä tee eroa opinnäytetöiden ja projektien välillä, sillä hän ajattelee niitä aina sisällöllisesti. Tämän tutkimuksen tuloksissa voidaan siis nähdä yhtäläisyyksiä Heikkilän tutkimukseen.

Yhteydenpito työelämäedustajien ja opettajien välillä opinnäytetyöprosessien aikana ei ollut kovin tiivistä. Yhteistyötä tapahtui lähinnä työelämäedustajan ja opiskelijan välillä. Belowin ja Lakovaaran (2005, 32, 40) tutkimuksessa juuri yhteydenpito nousi työelämäedustajilta selvänä kehittämiskohteena. Erityisesti opettajien toivottiin pitävän enemmän yhteyttä työelämäedustajaan opinnäytetyöprosessin aikana ja sen lisäksi toivottiin säännöllisiä tapaamisia, missä olisi mukana työelämäedustaja, opiskelija ja opettaja. Tässä opinnäytetyössä haastatellut työelämäedustajat vaikuttivat kuitenkin tyytyväisiltä ohjaustoiminnan opettajien kanssa tapahtuvaan yhteydenpitoon ja esille tuli, että

tarvittaessa yhteyden opettajiin on aina saanut. Uskoisin, että kysymys on paljolti opiskelijan omasta aktiivisuudesta: jos opiskelija osaa toimia itsenäisesti yhteistyössä työelämän kanssa, ei opettajan läsnäoloa tarvita niin vahvasti. Haastateltavien vastauksissa tuli lisäksi esille, että ainakin osa kyseisistä työelämäedustajista tapaa koulutusohjelman opettajia muutenkin erilaisissa tilaisuuksissa. Tämän vuoksi erillisiä tapaamisia ei välttämättä tarvita, koska vuorovaikutusta syntyy muutenkin.

Ammattikorkeakouluista puhuttaessa korostetaan käytännöllisyyden lisäksi niiden tekemää tutkimus- ja kehitystyötä sekä tieteellistä perustaa. Parhaimmillaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt voivatkin kehittää myös työelämää. Opinnäytetöiden tulisi liittyä vahvasti ammattialan käytäntöihin ja niiden kehittämiseen. (Helakorpi 1999, 18—19, 22.) Tekemissäni haastatteluissa korostui opinnäytetöiden käytännöllisyyden ja hyödynnettävyyden merkitys työelämälle. Samoja asioita pidettiin tärkeänä myös Rissanen (2003), Belowin ja Lakovaaran (2005) sekä Frilander-Paavilaisen (2005) tutkimuksissa. (Ruotsalainen & Eriksson 2007, 133; ks. myös Rissanen 2003.)

Tämän opinnäytetyön tuloksissa käytännöllisyys tarkoitti erityisesti kolmea asiaa. Opinnäytetyö koettiin käytännölliseksi ja hyödylliseksi, jos sillä oli vaikutuksia asiakkaisiin, sen myötä jäi materiaalia työpaikan käyttöön tai se tuotti tietoa toiminnan tueksi. Näiden lisäksi tärkeänä pidettiin sellaisia vähemmän konkreettisia asioita kuin oman työn näkyväksi tuleminen opinnäytetyön kautta sekä opiskelijoiden kohtaamisen mukanaan tuoma virkistys työntekijälle. Opinnäytetöistä on siis työelämälle myös tällaista aineetonta hyötyä, mikä ei ole millään tavalla mitattavissa, mutta on erittäin tärkeää yksittäisen työntekijän ja hänen työssä jaksamisensa kannalta. Tähän viittaavaa ei ollut tullut esiin aikaisemmin mainitsemisani tutkimuksissa. Työn näkyväksi tuleminen opinnäytetöiden kautta on erityisen tärkeää, kun ajatellaan niitä aloja, joiden kanssa ohjaustoiminnan koulutusohjelma tekee yhteistyötä. Työn vaikutukset asiakkaisiin näkyvät usein työntekijöille, mutta heidän voi olla vaikeaa perustella muille työn merkityksellisyyttä. Siksi onkin huomionarvoista, että opiskelijan ja työelämän tehdessä yhteistyötä opinnäytetyön kautta, voidaan vaikuttaa tällaiseen työkentällä esiintyvään ongelmaan.

Yhteistyön jatkuminen opinnäytetyön jälkeen opiskelijan ja työelämän välillä mainittiin yhdessä tapauksessa. Yksi haastattelemani työelämäedustajista sanoi haastattelussa, että kyseisellä organisaatiolla ei ole edes mahdollisuutta palkata ohjaustoiminnan alan osaajia. Usein on myös niin, että ohjaustoiminnan ammattilaisia työskentelee työpaikalla vain yksi tai pieni määrä, joten työllistyminen opinnäytetöiden kautta ei ole välttämättä kovin todennäköistä.

Haastattelemani työelämäedustajat pitivät tärkeänä, että opinnäytetyöstä hyötyisi sekä työelämä että opiskelija. Lisäksi he pitivät tärkeänä työelämälähtöisyyttä sekä sitä, että opinnäytetöissä olisi otettu huomioon työelämän sisällöt ja tavoitteet. Työelämäedustajat toivoivat opinnäytetöiden tuovan työpaikalle käytännön osaamista. Tässä korostuu

siis ohjaustoiminnallinen osaaminen ja sen merkitys työelämälle. Opinnäytetöiden toivottiin myös säilyttävän korkeatasoisuutensa ja tuovan työelämään teoriapohjaa, ideoita ja menetelmiä. Samalla se toisi myös asiakastyöhön uutta. Ruotsalaisen ja Erikssonin (2007, 140) mukaan opinnäytetöiden vastatessa työelämän tarpeita myös ammattikorkeakoulut lunastavat paikkansa aluevaikuttajina ja tällöin ollaan ihanteellisessa tilanteessa, jossa kaikki voittavat.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus

Huomaan oman kokemattomuuteni tutkimustyyppisen opinnäytetyön tekijänä tietynlaisena arkuutena. Prosessin alusta asti olen pohtinut tekemiäni ratkaisuja ja niiden vaikutusta sekä välillä huomannut arastelevani päätösten tekoa. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta tällainen pohdinta on kuitenkin hyvä asia, sillä tutkijan tulisikin tiedostaa oma subjektiivisuutensa ja arvioida tutkimuksen luotettavuutta koko prosessin ajan (Eskola & Suoranta 1999, 211).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää se, kun tutkimuksessa kuvataan tarkasti sen kaikki vaiheet. Tämä koskee sekä aineiston hankintaa, sen analysointia että tulkintaa. (Hirsjärvi ym. 2004, 217.) Hahmoteltuani haastattelurunkoa sain siihen kommentteja ohjaavalta opettajalta, mutta en testannut sitä etukäteen. Tätä voidaan pitää pienenä puutteena haastattelujen suhteen. Keräämäni haastatteluaineiston luotettavuutta lisää se, että käytettävissäni oli erittäin hyvä tallennusväline, joka nauhoitti haastattelut tarkasti. Haastattelujen laatua paransi myös se, että litteroin haastattelut heti niiden jälkeen. Tällöin haastattelu oli vielä tuoreena muistissa. Litteroin haastattelut kokonaisuudessaan sanasta sanaan ja noudatin samaa periaatetta alusta loppuun. Nämä seikat litterointivaiheessa tukevat kerätyn aineiston luotettavuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 184—185.)

Analysointivaiheessa koodatessani aineistoa tiedostin oman subjektiivisuuteni. Eskolan ja Suorannan (1999, 157—158) mukaan riittää, että tutkija tiedostaa tämän ja antaa koodiluettelon elää aineiston mukaan. Tietysti omat ajatukseni eikä vähiten se, että itse olen ohjaustoiminnan opiskelija ja tein tutkimusta alan opinnäytetöistä, vaikuttavat taustalla. Tuomi ja Sarajärvi (2002) mainitsevatkin, että tällainen puolueettomuusnäkökulma tulisi ottaa huomioon luotettavuutta arvioidessa. Heidän mukaansa tutkijan arvot vaikuttavat aina tutkimuksessa ja siksi onkin tärkeää tehdä nämä arvot näkyväksi. (Vilka 2005, 160.)

On tärkeää, että tutkimustekstin lomassa annetaan näytteitä haastateltavien vastauksista, kuten olen tehnytkin. Tällöin myös lukijan on mahdollista nähdä, miten tutkija on päättellyt aineistosta tekemänsä tulkinnat. (Hirsjärvi ym. 2004, 218.)

7 POHDINTA

Saatuani opinnäytetyöhön toimeksiannon ohjaustoiminnan koulutusohjelmalta ja ryhtyessäni tekemään sitä en ollut erityisen kiinnostunut kyseisestä aiheesta. Olin yksinkertaisesti tyytyväinen siihen, että minulla oli opinnäytetyölle aihe ja sen tehtyäni voisin saada opintoni päätökseen. En odottanut aiheen antavan sisällöllisesti sen enempää. Siksi olikin erityisen positiivista, kun etenkin haastattelujen tekeminen ja niiden analysointi tuntui erittäin mielekkäältä. Aluksi miettiessäni miten rajaisin aiheen, vaihtoehtoina oli valita ohjaustoiminnan opinnäytetöistä joko tietylle kohderyhmälle tehtyjä opinnäytetöitä tai sellaisia, joissa oli sovellettu tiettyä menetelmää. Päädyin vanhustyöhön osittain sen takia, että sinne oli tehty paljon opinnäytetöitä ohjaustoiminnasta. Osittain valintaan vaikutti oma mielenkiintoni, sillä itsekkin työskentelen kyseisellä alalla. Tehty valinta osoittautui hyväksi ratkaisuksi, koska se toi myös aiheeseen jotain itselle tuttua ja kiinnostavaa. Oli mielenkiintoista tehdä haastatteluja ihmisille, joista osa teki samantyyppistä työtä kuin itse tai joilla muuten oli samanlaisia ajatuksia asioista. Tunnen siis myös itse saaneeni jotain haastatteluista. Haastatteluissa tuli esiin asioita esimerkiksi työssä jaksamiseen liittyen, jotka saivat myös itse pohtimaan asiaa syvemmin.

Palaan johdannossa esittämäni kysymykseen siitä, mitä työelämä opinnäytetöiltä odottaa ja ovatko he saaneet näitä asioita. Opinnäytetyössäni oli kysymys nimenomaan ohjaustoiminnan opinnäytetöistä ja niiden työelämäyhteyksistä. Tulosten perusteella voidaan todeta, että ohjaustoiminnan opinnäytetöiden odotetaan tuovan erityisesti käytännön osaamista työpaikoille. Opinnäytetöiden toivottiin tuovan lisäarvoa asiakastyöhön sekä tuottavan tietoa tai materiaalia työpaikan käyttöön. Yksi asia nousi vahvasti esiin, mitä ei ymmärtääkseni varsinaisesti odotettu opinnäytetöiltä, mutta mitä ennemminkin pidettiin ylimääräisenä hyvänä. Tämä oli opiskelijoiden kanssa syntynyt vuorovaikutus ja sen mukanaan tuoma virkistys työelämäedustajille. Näitä kaikkia asioita työelämäedustajat kokivat saaneensa opinnäytetöiltä, joten voidaan sanoa, että työelämäyhteistyö on onnistunut ainakin jossain määrin tehdyissä opinnäytetöissä.

Vaikka kysymyksessä oli vain neljän työelämäedustajan haastattelu, uskoisin tulosten olevan jossain määrin yleistettävissä myös muihin ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa tehtäviin opinnäytetöihin. Yleistettävyyttä tukee mielestäni se, että haastateltavat toimivat erilaisissa tehtävissä, eivätkä esimerkiksi kaikki olleet tiiviisti käytännön asiakastyössä. Silti tuloksissa on nähtävissä kaikkien osalta samanlaisia piirteitä.

Opinnäytetyössä saadut tulokset keräsin haastatteleamalla työelämäedustajia. Haastattelumuotona käytin puolistrukturoitua haastattelua. Tämä oli mielestäni toimiva menetelmä opinnäytetyöni aineiston keruussa. Sain sen avulla kerättyä tutkimuskysymysteni kannalta olennaista tietoa ja samalla puolistrukturoidulle haastattelulle tyypillinen tarkka kysymysmuoto tuki minua varsin kokemattomana haastattelijana.

Tutkimusaineiston olisi voinut kerätä myös kyselylomakkeen avulla, jolloin otoksesta olisi mahdollisesti saanut suuremman. Tämä siksi, että haastattelujen litterointi on niin aikaa vievää. En kuitenkaan halunnut toteuttaa aineiston keruuta niin. Kyselylomakkeella saatu tieto olisi ollut pakostikin suppeampaa, siitä huolimatta, että se olisi sisältänyt avoimia kysymyksiä. Uskon myös, että haastateltavien vastatessa spontaanisti haastattelutilanteessa, sain laajemmin tietoa kerättyä. Kyselyssä vastaukset olisivat olleet lyhyempiä ja ytimekkäämpiä ja samalla jotain tärkeää tietoa olisi voinut jäädä pois.

Aluksi en oikein tiennyt, miten suhtautua siihen, että käytän aineistona muiden opiskelijoiden tekemiä opinnäytetöitä. Osan opinnäytetöiden tekijöistä tunnen kaiken lisäksi henkilökohtaisesti. Opinnäytetyöt eivät siis olleet vain opinnäytetöitä, vaan totta kai niihin liitti myös niiden tekijän. Prosessin kuluessa opin kuitenkin ajattelemaan niitä vain opinnäytteinä. Viimeistään aineiston analysointivaiheessa, kun aineisto oli muutenkin pilkottu osiin, aineisto oli enemmän haastateltavia ja heidän kokemuksiaan koskevaa. Tämän seikan vuoksi minua helpotti myös se, että en tuloksia esitellessä eritellyt kenestä haastateltavasta oli kysymys. Mielestäni se ei ollut tutkimusongelman kannalta olennaistakaan, mutta minua myös helpotti, kun pystyin suhtautumaan aineistoon ilman, että se henkilöityi keneenkään.

Tämä opinnäytetyö tuo tärkeää tietoa ohjaustoiminnan koulutusohjelmalle sen opiskelijoiden tekemistä opinnäytetöistä. Opinnäytetyön tulosten avulla voidaan käydä keskustelua siitä, miten opinnäytetyöprosessia voisi parantaa entisestään, jotta se tuottaisi mahdollisimman paljon hyötyä kaikille osapuolille. Samalla tulokset tuovat opiskelijoille tiedon siitä, että heidän tekemistään opinnäytetöistä voi olla todellista hyötyä työelämälle. Olen nimittäin kuullut usein myös opiskelijoiden pohtivan, onko opinnäytetöistä todellista hyötyä työelämälle, vai onko se vain hetkellistä. Tämä opinnäytetyö voidaan nähdä myös ohjaustoiminnan koulutusohjelmaa tunnettavaksi tekevänä sekä sen merkitystä aluevaikuttajana korostavana.

Opinnäytetyö herätti myös jatkoselvityksen tarpeen. Tässä opinnäytetyössä haastatellut työelämäedustajat olivat hämeenlinalaisia ja tekemisissä ohjaustoiminnan koulutusohjelman kanssa muutenkin kuin vain opinnäytetöiden yhteydessä. Jatkotutkimuksena voisi siis selvittää työelämäedustajilta Hämeenlinnan ulkopuolelta opinnäytetöiden hyötyjä ja verrata siinä saatuja tuloksia tämän opinnäytetyön tuloksiin. Opinnäytetyön tuloksissa tuli esiin myös opinnäytetyöprosessin merkitys opiskelijoille työelämäedustajien näkökulmasta. Opinnäytetyön tekemisen merkitystä voisi siis selvittää myös ohjaustoiminnan koulutusohjelman opiskelijoilta, jolloin saataisiin samasta asiasta tietoa, mutta eri näkökulmasta.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Eronen, H. 2009. Kuvan käyttö muistiyhdistyksen vertaistukiryhmän toimintamuotona. Hämeen ammattikorkeakoulu. Ohjaustoiminnan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 24—42.

Frilander-Paavilainen, E-L. 2007. Opinnäytetyön ohjaus työelämässä. Teoksessa Toljamo, M & Vuorijärvi, A. (toim.) Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteenä. Oulu: Kalevaprint Oy, 112—131.

Hakala, J. 2004. Opinnäytetyöopas ammattikorkeakouluille. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Heikkinen, E. 2008. Vanhenemisen ulottuvuudet ja onnistuvan vanhenemisen edellytykset. Teoksessa Heikkinen, E. & Rantanen, T. (toim.) Gerontologia. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 402—408.

Helakorpi, S. 1999. Opinnäytetyö ja tutkimustoiminta ammattikorkeakoulussa. Hämeen ammattikorkeakoulu. Opettajakorkeakoulun julkaisuja D:118.

Helakorpi, S. 2005. Kohti verkostoituvaa ja verkottuvaa koulutusta. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Helakorpi, S. 2007. Verkostoituvaa ja verkottuvaa koulutusta. Teoksessa Ammattikorkeakoulujen verkostohankkeet. Opetusministeriön julkaisuja 2007:1, 36—48.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 2001. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

HAMK Strategia 2015. 2008. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Hohenthal-Antin, L. 2006. Kutkuttavaa taidetta. Taidetoiminta seniori- ja vanhustyössä. Juva: WS Bookwell.

Isacsson, A., Rissanen, R., Toljamo, M. & Vallström, E. 2007. Työelämä ammattikorkeakoulujen verkostokumppanina. Teoksessa Ammattikorkeakoulujen verkostohankkeet. Opetusministeriön julkaisuja 2007:1, 106—114.

Koskinen, S., Aalto, L, Hakonen, S. & Päivärinta, E. 1998. Vanhustyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Lehrbäck, H. 2008. Kuin olisi vanhana leikkinyt –ikäntyvien kokemuksia muistorasiatyöskentelystä. Hämeen ammattikorkeakoulu. Ohjaustoiminnan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Liljander, J.-P. 2002. O.-P. Heinosen haastattelu. ”Älkää vilkuilko sivuillenne” Tavoitteena omaleimainen korkeakoulu. Teoksessa Liljander, J.-P. (toim.) Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut 10 vuotta. Helsinki: Edita Prima Oy, 22—30.

Myllylä, R. 2008. Muistiin kirjoitettu. Elämäkerrallisen muistelumenetelmän kehittäminen. Hämeen ammattikorkeakoulu. Ohjaustoiminnan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Numminen, U. 1995. Ammatillisen koulutusjärjestelmän kehittäminen. Teoksessa Lampinen, O. (toim.) Ammattikorkeakoulut –vaihtoehto yliopistolle. Tampere: Tammer-Paino Oy, 114—131.

Rantanen, E-M. 2004. Kuin kuvastimeen katson - Taidekirja ja opas vanhainkodin vuodeosastolle Koivupirttiin. Hämeen ammattikorkeakoulu. Ohjaustoiminnan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Rask, M. 2002. Ammattikorkeakoululaitoksen vakiintuminen ja uudet haasteet. Teoksessa Liljander, J.-P. (toim.) Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut 10 vuotta. Helsinki: Edita Prima Oy, 31—41.

Ruoppila, I. 2003. Psykkisen toimintakyvyn tukeminen. Teoksessa Heikkinen, E. & Marin, M. (toim.) Vanhuuden voimavarat. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy, 119—150.

Ruotsalainen, T. & Eriksson, E. 2007. Opinnäytetöiden hyöty toimeksiantajalle. Teoksessa Toljamo, M & Vuorijärvi, A. (toim.) Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteena. Oulu: Kalevaprint Oy, 132—142.

Rusanen, J. 2009. Värien hyödyntäminen vanhusten luovan viriketoiminnan edistämässä. Hämeen ammattikorkeakoulu. Ohjaustoiminnan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Stähle, P. & Laento, K. 2000. Strateginen kumppanuus – avain uudistumiskykyyn ja elinvoimaan. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Verkkolähteet

Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>. (Viitattu 6.2.2010).

Below, S. & Lakovaara, H-L. Työelämän edustajien näkemyksiä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöistä. 2005.
http://www.oamk.fi/opinnaytehanke/docs/susannab_hanna-leenal.pdf.
(Viitattu 28.10.2009).

Isohanni, I. & Toljamo, M. 2005. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö opiskelijoiden, opettajien ja työelämän näkökulmasta. KeVer 3/2005.
<http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/897/746>. (Viitattu 11.2.2010).

Ikäihmisten palvelujen laatusuositus. 2008. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:3. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3672.pdf&title=Ikaihmissen_palvelujen_laatusuositus_fi.pdf. (Viitattu 7.3.2010).

Kultakuume. 2.2.2010. Yle Radio 1.

Maljojoki, P. 2006. Työelämäyhteistyö ammattikorkeakoulujen vahvuutena. KeVer 3/2006.
<http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/1060/894>. (Viitattu 11.2.2010).

Ohjaustoiminta. Hämeen ammattikorkeakoulu. http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/koulutus/Nuorisokoulutus/Ohjaustoiminnan_ko.
(Viitattu 7.2.2010).

Opinnäytetyöopas. 2009. Hämeen ammattikorkeakoulu.
http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/LVJ-dokumentit/HAMK/hamk_opiskelun_ohjeet/Opinnaytetyoopas_2009.pdf.
(Viitattu 8.2.2010).

Opinnäytetyön laadun tekijät ammattikorkeakoulussa. Suosituksia opinnäytetyötä ohjaaville. 2006.
http://www.oamk.fi/opinnaytehanke/docs/opinnaytetyon_laadun_tekijat.pdf.
(Viitattu 28.10.2009).

Rekilä, S. 2006. Ohjaustoiminnan siipien havinaa. Tiivistelmä projektityöstä Perälä, R. 1995. 40 vuotta askartelua Riihimäellä. CuRec-verkkolehti. Julkaisija Hämeen ammattikorkeakoulu, ohjaustoiminnan koulutusohjelma.
http://www.curec.net/old/artikkelit/yhteisot_yritykset/3_2006_peili_%20ohjaustoiminnanhistoriaa.htm. (Viitattu 7.2.2010).

Rissanen, R. 2003. Työelämälähtöinen opinnäytetyö oppimisen kontekstina: Fenomenografisia näkökulmia tradenomin opinnäytetyöhön. PDF. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. <http://acta.uta.fi/teos.php?id=9346>. (Viitattu 28.10.2009).

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>. (Viitattu 6.2.2010).

Salo, K., Toikko, T. & Söderqvist, M. 2005. Hyvä ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. KeVer -verkkolehti 3/2005. <http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/905/754>. (Viitattu 8.2.2010).

Tertsunen, T. 2009. Moniulotteista verkostoitumista. KeVer -verkkolehti 3/2009. <http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/1124/1001>. (Viitattu 6.2.2010).

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352>. (Viitattu 28.10.2009).

Viitala, T. 2005. Työelämä ja opinnäyteprosessi ammattikorkeakoulun opinnäytteen edellytyksinä. KeVer -verkkolehti 3/2005. <http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/900/749>. (Viitattu 5.3.2010).

HAASTATTELURUNKO

1. Monessako opinnäytetyössä olet ollut mukana? Miten?

Kysymyksiä tietystä opinnäytetyöstä

2. Kenen aloitteesta opinnäytetyöhön päädyttiin?
3. Miten tavoitteet määriteltiin ja sovittiin?
4. Mitä odotit opinnäytetyöltä?
5. Miten opinnäytetyöprosessi sujui?
6. Olitko yhteydessä oppilaitoksen edustajan vai pelkästään opiskelijan kanssa?
7. Miten tavoitteet toteutuivat?
8. Millaisia vaikutuksia opinnäytetyöllä oli työpaikkaan?
9. Mitä tai millaista uutta tietoa opinnäytetyö toi?
10. Onko opinnäytetyössä kokeiltua toimintamuotoa käytetty sen jälkeen?

Kysymyksiä yleisellä tasolla ammattikorkeakoulun opinnäytetyöstä

11. Mitä toivoisit ammattikorkeakoulun opinnäytetöiltä?
12. Miten kehittäisit opinnäytetöiden tekemistä työpaikoilla?
13. Muuttuiko käsityksesi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöstä tehdyn opinnäytetyön myötä?
14. Mikä nykyisissä opinnäytetöissä on hyvää ja/tai huonoa?
15. Mitä hyötyä opinnäytetöistä voisi olla työpaikallesi? Millaisia opinnäytetöiden tulisi tällöin olla?

Kysymyksiä Ohjaustoimintaan liittyen

16. Oletko ollut tekemisissä koulutusohjelman kanssa muuten kuin opinnäytetöiden yhteydessä?
17. Miten hyvin tunnet Ohjaustoiminnan koulutusohjelman?
18. Mitä mieltä olet työelämän ja oppilaitoksen välisestä yhteistyöstä?

NÄYTE KOODATUSTA AINEISTOSTA

Koodimerkinnät:	
	Opinnäytetyöprosessi
	Asiakasnäkökulma
	Yhteistyö
	Vaikutukset
	Opiskelijoiden merkitys
	Toiveet, odotukset, kehittämisideat
	Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Näyte 1

”...mä huomasin sen lisäarvon mikä tästä työstä oli tullu näitten kahden yksilön elämään. Ja tota, ne oli aivan intoo puhku silloin, ja sitte tässä (opiskelijan nimi) työssä taas niinku mun mielestä niinkun se, se oli hyvin itsenäinen kaiken kaikkiaan. Hän teki sen hyvin itsenäisesti, se aika vähän kosketti niinku tätä mejän työtä. Mutta sitten, kyllähän mä toin tän työn sitten esille siinä niinku mejän vanhusryhmille...”

Näyte 2

”...siinähan oli yhtenä tavoitteena vähän niin ku myöskin saada sitä tietoa ja kartotusta et miten tän tyyppisiä juttuja voidaan toteuttaa että saatiin sitä kokemusta ja tietoa et kyl siinä niin kun ne tavoitteet mitä siinä oli et tietysti yhtenä tavoitteena oli että opiskelija niin kun saa vastaukset omiin tutkimuskysymyksiinsä ja saa projektinsa loppuun ja, tai opparinsa loppuun ja näin että siis niinku kaikilla tasoilla myöskin sisällöllisesti niin kyl siinä ne tavoitteet toteutu ja tietysti sitten just se ajatus et se yhteistyö sujuu hyvin niin kyllähän sellanen sitte selviää oikeestaan ensimmäisellä kerralla ku tapaa opiskelijan et siinähan se syntyy se molemminpuolinen luottamus ja pelisäännöt...”

Näyte 3

”Mä oon tosi avoin ottamaan kaikkee mitä sieltä tulee että sillä on sitä lisäarvoa mejän tähän hommaan hirveesti. Et oikeestaan enemmän vois olla. Että sanoisin että kaikki semmonen mikä niinkun lähentää oppilasta ja työelämää mahdollisimman aikasin koulutuksen aikana niin on aina hyvää sen oppilaan kannalta mut siit on myös lisäarvoa meille. Et opiskelijat aina tuo jotain uutta ja jotain, riippuu persoonasta hirveesti mutta tuo aina jotain uutta. Enemmän vois olla.

Näyte 4

”Mutta se et joku tutkii, ja kuuntelee sua, ja kirjottaa sun asioita ja valitsee niistä sen, et joka, kun niissä oli niinkun ensin oli tämmönen eka tapaaminen ja sitte ruvettiin hakeen sitä aihetta et mistä sen vois tehdä ja, ja tota, niinku seuloa niistä koko mielenkiintosesta elämästä jonkun asian, et tosta vois tehdä, niin, niin se on tota, se on tosi, tosi mahtava kokemus. Mutta tota, me ei oo tehty mitään niinku sellasta mutta sen pohjalta on ollu paljon helpompi niinkun vetää erilaisii tämmösii projekteja esimerkiks sadutusta ja tällästä.”

Näyte 5

”...toivosin tällasia että nää tois sitä semmosta ihan oikeeta et ne vaikka vetäis jotain kehittämäänsä systeemiä asiakkaille. Et ehkä mä niin kun siinä mielessä kaipaen enemmän tämmösiä (opiskelijan nimi) tyyppisiä, koska silloin niin ku sitä lisäarvoa meidän asiakkaille kun sitten tällä ei ehkä oo silleen asiakkaille tällä kosketuspintaa tällä (opiskelijan nimi) työllä mikä sinänsä on kyllä tärkeä että täl on niinku yhtä pienestä sektorista tutkitaan mut ehkä mä enemmän kuitenkin kaipasin tämmösiä jotka niinkun tois siihen asiakastyöhön jotakin uutta merkityssisältöä. Ja mulle meinaa hirmusen paljon se et kun mä nään et vanhus nousee sieltä masennuksen ja yksinäisyyden kuopasta ylös jonkun tämmösen projektin kautta niin silloin niinkun se heijastuu myös siihen meidän työhön. Et semmosii, semmosii töitä, lisäarvoa tuovaa töitä tähän meidän hommaan.”

Näyte 6

”Mut että sitte jos mä nään että opinnäytetyön tekijä on sitoutunu ja on sillä lailla että hän tekee nyt kuulkaa tärkeätä tutkimusta maailmalle, niin ihan selkeesti mäkin sitten niinku et hei varataanpa aikaa nyt tähän ja et kyl se näkyy, se on ihminen on inhimillinen että kyllä se sitte kyl se jostain se aika repästään. Ja sit jos siihen tulee viel niinku asiakkaat mukaan, niin sit siihen otetaan aikaa oikeen kunnolla...”

Näyte 7

”Ja yhteydet on sen verran hyvät että mä nyt suurin piirtein tiedän tällä hetkellä että miten opinnot etenee ja missä vaiheessa näit eri juttuja tulee ja tietysti silloin ku tiedon kulku on hyvää ja yhteydenpito tiivistä niin silloin ei niinku semmosiakaan ongelmia synny että. Kuitenkin siis painottasin tätä käytännön osaamisen panosta nois opinnäytetöissä. Et mä en nää niiden merkitystä niinkään teoreettisena tutkimuksena muuta kun tän oman niinkun alan tradition ja historian ja tutkimuksen viitekehksessä.”